

Ləkaləkətə ɳga Bulusə ka ənji Rooma

¹ Wiinə ləkaləkətə ca dzə daciiki Bulusə. Ma nya, əndə slənə ɳga Yeesu *Aləmasiihu nə nyi, matadə masləkee ənda. Kə 'wii Əntanfə tə nyi, kaa nya waaza ɳjunyi Habaraakii ka ənja.

² Ma ɳjunyi Habaratsa, daga ɳkə wabi Əntanfə agyanəkii da ma anabiinaakii, təya naahəgərə aasəkə malaaba ləkaləkətə.

³ Agyanə Uzənaakii Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu nə ɳjunyi Habarakii. Ma ka rəgwa ɳga əndə shiŋkinə, aagi slikərənə ɳga *Dawuda pwayi ənji tə ci.

⁴ Amma ma ka ndzaanaakii malaabakii, kə baarii Əntanfə də maduunə baawədaakii oo'i, Uzənaakii nə ci də madeenə ka ci agi maməətə ənja.

⁵ Daciikii upaa inə pwapoonə ɳga ndzaanə ka masləkee ənji ka putaakii, kaa patənə ɳga ənji shiŋkinə a shii shinə aatsaa sədəkii, təya nə'u sətə cii kəya moo patə.

⁶ Ma ətsa, patə da i unə ənji Rooma agikii, unə ətsə 'wii Əntanfə tuunə koonə ndzaanə ka ənji ɳga Yeesu Aləmasiihu.

1:1 1.1 Slənə 9.3-15; 26.16; Gal. 1.15-16. **1:2 1.2** 3.21; 1 Piita 1.10-12. **1:3 1.3-4** Mat. 1.1; 20.30-31; Slənə 13.33; 2 Tim. 2.8.
1:5 1.5 11.13; 15.15-18; Gal. 1.1; 2.7,9.

⁷ Agi nēhēpaanē nē nyi tuunē patē, unē ətse dē Rooma. Ma unē, kē uu'i Əntan̄fə tuunē, kē 'wii ci tuunē koonā ndzaa ka ənjaakii. *

Wa Əntan̄fə Dəsənaamē da Slandanaamē Yeesu Aləmasiihu a dā koonē pwapoonē, təya vii koonē ndzaanē jamē.

Kuyiriinē nga Bulusə tē Əntan̄fə

⁸ Takumē kaa nya 'watəgi dē kuyiriinē tē Əntan̄fə zəku'i dē ləmē nga Yeesu Aləmasiihu ka putē goonē, acii taa dama patē asəkē duuniya, kē fii ənji habara nga vii goon̄ga goonē.

⁹ Taa guci patē agi buurətənē nē nyi tuunē agi dē'waaki. Ma ətsa, Əntan̄fə nē seedaaki. Acii tē ci cii kya paslē dē ədzəmē rəŋwē ka rəgwa nga waaza Nynyi Habara agyanē Uzənaakii.

¹⁰ Taa guci patē nyi agi dā dē'wa, agi kədiinē nē nyi acii Əntan̄fə, madā kē luuvē ci, kaa ca vii ka nyi rəgwa ha'ə nga dzənē ka caamatənē tuunē nga əna.

¹¹ Acii nga'ə ka nyi ka shaŋē nē neenē koonē, koonā shii upaa barəkaanē nga Ma'yanē nga Əntan̄fə, koonā shii upaa dē ŋgeerənē nga moodəfuunē əsə.

¹² Ma cii kya moo banē, waatoo, kaama tsaakəshi agi vii goon̄ga gaamē, nya tsakē tuunē, una tsakē tē nyi noonē əsə.

¹³ Ndzəkəŋushi'inəkya, nga'ə ka nyi una shii oo'i, ka pu'u ka pu'u nē nyi ka dā aniya nga dzənē aahoonē, amma ma'ə nyi ma'upaamē rəgwa nga dzənē zəku'i. Nga'ə ka nyi kaa

* **1:7 1.7** ndzaanē jamē: 5.1; 15.33; 16.20; 1 Koor. 7.15. **1:8 1.8** 16.19; 1 Tees. 1.8. **1:9 1.9-10** 15.23; Slənē 19.21; Af. 1.16.

slønaaki a shii ndzaanə ka magadə uushi ahadoonə, una shii dzənə aakəŋwa, makə sətə slənyii ahada hara slikərənə.

¹⁴ Acii tə'i dəmənə atsaki ŋga waaza Njunyi Habara ka ənji patə. Taa ka ənjitə uunyi nətii, taa ka ənjitə ma'ə nətii ma'uunəmə, taa ka majanŋa ənja da ənjitə pooshi janŋii patə, tyasə see a waaza nyi ka tii Njunyi Habara.

¹⁵ Acii putakii ha'ə dīi nyi da kudəpəshinə ŋga waaza Njunyi Habara koonə, unə ətsə də Rooma.

Ngəerənə ŋga Njunyi Habara

¹⁶ Pooshi ayinə ka danə tə nyi ŋga waaza Njunyi Habara shanə, acii ngəerənə ŋga Əntanfə nə ci, ŋga luupaa də ənjitə vii goonŋa patə. Ma ŋga təkəŋwanə, ka luupaa də *Yahudiinə. Ma daaba'əkii əsə, hara slikərənə.

¹⁷ Acii Njunyi Habara ca baarii makə sətə ci Əntanfə a ngərə ənji ka ənji goonŋa. Ma dīi ci ha'ə, dagi vii goonŋatii daga ka 'watəginə, ca'ə ka muudinə. Tə'i manaahəkii ha'ə asəkə malaaba ləkələkətə oo'i, "Ma əndətə ngirə Əntanfə tə ci ka əndə goonŋa putə ŋga vii goonŋaakii, ci na ndzaanə da i əpinə ətə pooshi ka uudənə." †

Ma'waslyakəkii nə ənji shiŋkinə patə akəŋwacii Əntanfə

¹⁸ Kə baaryagərə Əntanfə mabətəsəkaakii aagyanə ma'waslyakə ənji da bwaya ənji patə.

1:13 1.13 1 Koor. 9.19-22. **1:14 1.14** Kwal. 3.11. **1:16 1.16** 2.9; Slənə 13.46; 2 Tim. 1.8; 1 Koor. 1.18,24. † **1:17 1.17** 3.21-30; da purəjanə 4; 10.4-13; Hab. 2.4; Gal. 3.9-12; Fil. 3.9; Ibər. 10.38.

Ma tɔya, bwaya ndzaanatii ca tsɛnɔgi ɛnji ka shii goonɔaanɛ nɔga ɔntanɔfɛ.

¹⁹ Ma mabɔtɛsɛkɛ nɔga ɔntanɔfɛ, acii ma sɛtɛ ci ɛnjɛ a mbee ka neenɛ ashikii, ci saakii baarɛgi ka tii panɔɔranɔ akɛnɔwaciitii.

²⁰ Taa nɔgahi pooshi ɛnji ka neenɛ ka ɔntanɔfɛ dɛ ginɛ, patɛ da ha'ɛ, daga saa'itɛ tagii ɔntanɔfɛ duuniya, agi baariinɛ nɛ ci panɔɔranɔ ka ɛnji oo'i, pooshi baawɛdaakii ka uudɛnɛ, waatoo ɔntanɔfɛ nɔga tantanyinɛ nɛ ci. Dɛ neenɛ ka uushi'iitɛ tagii ci, ci ɛnjɛ a nee ka baawɛdaakii. Acii ha'ɛ, pooshi tii da ma nɔga wabɛnɛ akɛnɔwaciikii.

²¹ Kɛ shii tii tɛ ɔntanɔfɛ, amma pooshi tii agi hanɔtɛnɛ tɛ ci makɛ sɛtɛ dibɛ, pooshi tii agi kuyiriinɛ tɛ ci ɛsɛ. Hiimatii patɛ, uushi zabɛ. Mapa'ɛkii nɛ hanɔkalatii ɛsɛ.

²² Agi dɛlaginɛ nɛ tii oo'i, kɛ shii tii uushi'inɛ, amma pooshi uushi shii tii, mabiinɛ nɛ tii.

²³ Tɔya bwasee ka paslɛnɛ tɛ ɔntanɔfɛ ɛtɛ pooshi ka ɛntɛnɛ shanɔ, tɔya dzɛgɛrɛ ka paslɛ uushi'inɛ kama kama. Ma uushi'iitsa, harakii makɛ ɛndɛ shinɔkinɛ dɛtɛ ɛnji, harakii makɛ ɛgina, taa makɛ daba, taa makɛ sɛtɛ ca ɛlɛ anɛ sɛka.

²⁴ Putɛ nɔga dɛnatii ha'ɛ kapaa ɔntanɔfɛ tɛ tii kaa tɔya slɛnɛ sɛtɛ kadɛesɛkɛ ka moodɛfɛtii, tɔya slɛnɛ sɛ nɔga ayinɛ ahadatii.

²⁵ Kɛ nɔgirɛ tii jirakɛnɛ, tɔya bwasee ka goonɔga

1:18 1.18 2.5,8; Af. 5.6; 2 Tees. 2.12. **1:19 1.19-20** Ayb. 12.9; Jab. 19.2-5; Slɛnɛ 17.27-28; 1 Koor. 1.21. **1:21 1.21** Af. 4.17-18. **1:22 1.22** 1 Koor. 1.19-20. **1:23 1.23** Dzɛk. 4.16-18; Jab. 106.20.

nga Əntanfə, təya dzəgərə ka paslə sətə tagii ci, təya fa tə tii bwasə ka Əndətə tagii uushi'iitsa. Ma ca, kə dəbee ənjə a dəla də ci ka ca'ə ndənjwə ndənjwə. *Aamiina.

²⁶ Putə nga ətsə ha'ə kapaa Əntanfə tə tii kaa təya dzəgərə ka slənə sə nga ayinə. Makinə a dzəgərə ka baanə də makinə makə tii, bwasə ka nguyirənə makə sətə dəbee.

²⁷ Ha'ə əsə kə bwasee nguyirənə ka baanə də makinə, təya dzəgərə ka baanə də nguyirənə makə tii. Agi dfanə nə nguyirənə sə nga ayinə ahadatii satii. Də ha'ə nə tii ka təya gənjwanə nga Əntanfə aanətii mbərə mbərə da slənatii.

²⁸ Pooshi tii nee ka Əntanfə makə uushi. Acii ha'ə kə kapaa ci tə tii kaa təya hiima bwaya uushi'inatii, təya dfa.

²⁹ Taa ngutə tsarə nga bwaya bwayaanə patə, tə'i ashitii. Təya moo uushi nga əndə'i ənda, təya dfa əbwanə ahadatii, təya sərəhəshi, təya bəələhiinə, təya mbəəzə, təya dfa jarəwiinə, təya hiima dfa ngərəkikinə uusəra patə ka ənja, təya jaarakə aashi ənja,

³⁰ təya saawee ka ləmə nga ənja, təya bərapaa tə Əntanfə, təya dzaanashi natii na, təya hanjətə natii na, təya mbudətə natii na. Taa guci patə, agi hiima rəgwa nga slənə kura 'waslyakəənə nə tii. Paa tii ka fanə tə mapoo tə tii.

³¹ Bwayakii nə rəgwatii, paa tii ka mbu'utəgi də aləkawalatii, paa tii ka dfa nga'aanə, paa tii ka nəhə təgunuunə nga ənji əsə.

³² Kə shii tii weewee oo'i, ma bii bariya nga Əntanƒə, ma ənjitə ca ƒa tsarə nga ndzaatsa, kə dəbee wə ka tii. Patə da ha'ə, agi dzəginə nə tii aakəŋwa. Əntaa wata ətsə ha'ə ci təya ƒa tanə, amma agi dəlanə nə tii də hara ənjitə ca ƒa tsarə slənətsa.

2

Gəŋwanə nga Əntanƒə

¹ Hə ənda, taa wu nə hə, paa hə da rəgwa nga lagi gəŋwanə oo'i ma'waslyakə əndə nə zana. Acii maa kə ƒii hə ha'ə, amma boo, ma hə, agi slənənə nə hə səkii, agyanə naaku nə cii kwa lagi gəŋwanə.

² Kə shii amə, ma la gəŋwanə nga Əntanƒə agyanə ənji ƒa tsarə slənətsa, də rəgwakii cii kəya la.

³ Ya hə ənda, makə agi slənənə nə hə tsarə uushi'iitə lagi hə gəŋwanə nga hara ənji anəkəya, ma nə hə ka nəhənə ka mbərəƒənə nə hə acii gəŋwanə nga Əntanƒə kwa?

⁴ Anii bərapaanə cii kwa bərapaa maƒuunə pwapoonə nga Əntanƒə da sə'wanaakii da kəsə ədzəmaakəya? Weewee nga'ə nə Əntanƒə! Shiiwə oo'i, ma nə ci ka ƒa ka hə nga'aanə ha'ə, kaa ha shii baanə ka ci.

⁵ Amma makə kə ndaləgi hə ədzəməku, ha təkuree ka baanə ka ci, agi tsakənə nə hə dza də mabətəsəkə nga Əntanƒə aagyanəku uusəratə

nii kəya la gəŋwanə ka ənja. Ma gəŋwanəkii, də rəgwakii cii kəya la. *

⁶ Acii ma Əntaŋfə, ka viinə nə ci shikwa ka taa wu patə mbərə mbərə da slənaakii.

⁷ Ma hara ənji, agi dzənə nə tii aakəŋwa də ɗa ŋga'aanə, kaa təya shii upaa də ɗuunətənə ŋga Əntaŋfə tə tii, ca vii ka tii məghərəvənə da əpinə ŋga ca'ə ndəŋwə ndəŋwə. Ka tii nə Əntaŋfə a vii əpinəkii.

⁸ Hara ənji, ka natii nə ci təya uudə, təya purakəgi, təya bwasee ka nə'u gooŋga, təya dzəgərə ka nə'u bwaya bwayaanə. Aagyanətii nə Əntaŋfə a əpi mabətəsəkaakii.

⁹ Ŋgərə'wə da cibə na kulaanə ka patənə ŋga ənjitə ca ɗa bwaya ndzaanə. Aagyanə *Yahudiinə nii kəya kula ŋga təkəŋwanə. Ma daaba'əkii, aagyanə hara slikərənə.

¹⁰ Amma ɗuunuunə da məghərəvənə da ndzaanə jamə nə Əntaŋfə a vii ka patənə ŋga ənjitə ca slənə ŋga'aanə. Təkəŋwanə ka Yahudiinə. Ma daaba'əkii, ca vii ka hara slikərənə.

¹¹ Acii ma Əntaŋfə, paa ci ka ɗa kama kamaanə ahada ənja.

¹² Ma hara slikərənə, paa tii shii bariya ŋga Muusa. Acii ha'ə, maa ɗii tii 'waslyakəənə, əntaa də bariyaakii nə Əntaŋfə a la ka tii gəŋwanə, amma 'waslyakəənətii satii na zamagi də tii. Ma Yahudiinə, kə shii tii bariya. Də bariyakii əsə nə

* **2:5 2.5** uusərə ŋga la gəŋwanə: Isaa. 2.11-21. **2:6 2.6 1** Koor. 3.13-15; 2 Koor. 5.10; Af. 6.8; Mat. 16.27. **2:11 2.11** Slənə 10.34; Kwal. 3.25; 1 Piita 1.17; Yak. 2.1.

Əntanǝfə a la ka tii gəŋwanə.

¹³ Aciǝ əntaa də fa bariya ci ənjə a ndzaanə də gooŋgaanə akəŋwacii Əntanǝfə, amma də slənə sətə ci bariya a ba.

¹⁴ Ma hara slikərənə, taa ŋgahi paa tii shii bariya, amma madǝ kə slənyi tii də hiima ŋga nətii makə sətə bii bariya, kə ndzaa tii makə bariya ŋga natii na.

¹⁵ Slənətii ca ǝaarii oo'i, ma sətə bii bariya ǝanə, tə'i manaahəkii a ədzəmətii. Agi ǝaarənə nə hanǝkalatii əsə oo'i, ma ətsa, gooŋga. Ma bii nyi ətsə ha'ə, aciǝ ma ka əndə'i saa'i, madǝ kə ǝii tii məzaanə, ka banə nə ədzəmətii ka tii oo'i, bwayakii ǝii tii. Ka əndə'i saa'i əsə, madǝ kə ǝii tii ŋga'aanə, ca ba ka tii ŋga'ə ǝii tii.

¹⁶ Ha'ə makə ətsə na ǝa uuseratə nə Əntanǝfə a ǝa gəŋwanə ka ənji ǝacii Yeesu Aləmasiihu, ca ǝzalə tə tii putə ŋga ma'umbee hiimatii. Ha'ə bii Njunyi Habaranə cii kya waaza ka ənja.

**Yahudiinə da bariya ŋga Muusa*

¹⁷ Unə noonə Yahudiinə, agi banə nuunə, Yahudiinə nuunə, una kəŋaanə ndihə ndihə agyanə bariya, una dəǝa oo'i, ənji ŋga Əntanǝfə nuunə.

¹⁸ Kə shii unə sətə ci Əntanǝfə a moo una ǝa, aciǝ kə ǝaarii bariya koonə sətə dəǝee una slənə.

¹⁹ Agi ŋgərənə nuunə noonə nə oo'i, unə ca ǝaare rəgwa ka muurəfinə, unə əsə nə ǝərənə ka ənjitə agi təkunə.

²⁰ Agi dzalə ənjitə mashiimə uushi'inə nuunə. Agi dzəgunənə nuunə ka ənjitə ma'ə mazəŋamə. Agi neenə nuunə ka noonə nə makə kə shii unə goonŋaanə putə ŋga ətə shii unə *bariya.

²¹ Agi dzəgunənə nuunə ka hara ənji. Mi sanə paa unə ka dzəgunənə ka noonə na? Agi banə nuunə, ga ənjə a hərə, amma wanuunə ka hərənə.

²² Agi banə nuunə, ga ənjə a aləhiinə, amma wanuunə ka aləhiinə. Agi banə nuunə, ga ənjə a paslə uuləminə, amma wanuunə ka ŋgərə uushi a kuvə uuləma.

²³ Agi dəlaginə nuunə də upaa bariya ŋga Əntanŋfə, amma agi dəvənə nuunə ayinə ka Əntanŋfə də tanŋəgi bariyaakii.

²⁴ Tə'i manaahəkii ha'ə asəkə ləkələkatə oo'i, "Putə goonə Yahudiinə ci hara slikərənə a wabə bwaya uushi aashi ləmə ŋga Əntanŋfə."

²⁵ Madfa kə nə'utə hə bariya, ka nafanə nə *ryaminanaaku. Amma madfa kə tanŋəgi hə bariya, mbərə mbərə nuunə da əndətə pooshi ryaminii.

²⁶ Yaci kə nə'utə əndə faara yadə ryaminanə bariya saŋa, pooshi Əntanŋfə ka neenə ka ci makə maryaminakii kwa?

²⁷ Ma əndətə pooshi ryaminii, madfa kə nə'utə ci bariya, ka dəvənə nə ci ayinə ka hə maryamina ənda. Acii ma ha, da i manaahə bariya aciiku nə hə, amma ha tanŋəgi.

²⁸ Əntaa wata nə'unə a ba ma nə Yahudaanə.

2:21 2.21 Mat. 23.3-4; Yooh. 7.19. **2:24 2.24** Əzaki. 36.20.

2:25 2.25 1 Koor. 7.19; Gal. 5.3. **2:26 2.26** Gal. 5.6.

Əntaa ryaminanə də ciinə tanə əsə nə ryaminanə nga gooŋga.

²⁹ Amma ma tantanyitə Yahuda, əndətə dīi Yahudaanaakii a ədzəməkii, waatoo a ədzəməkii nə ryaminanaakii. Ma ətsa, ci nə slənə nga Ma'yanə nga Əntaŋfə, əntaa nga bariya. Ma əndətsa, Əntaŋfə ca dəla də ci, əntaa əndə shiŋkinə.

3

¹ Makə ha'ə dīi əna, pooshi uushi paleegi *Yahudiinə ka hara slikerənə də ci kwa? Anii pooshi uushi ci *ryaminanə a tsakə ka ənda?

² Awa, tə'i laŋə, tə'i uushi cii kəya tsakə ka rəgwa kama kama. Nga təkəjwanə, ka Yahudiinə ba'avə Əntaŋfə wabənaakii.

³ Yaci kə naanagi hara ənji ahadatii ka luuvə wabənəkəya? Ma nuunə ka nəhənə ka əntəginə nə gooŋgaanə nga Əntaŋfə putakii kwa?

⁴ Pooshi ka cfanə shaŋə! Taa ŋgahi majirakə nə ənda, amma əndə gooŋga nə Əntaŋfə, makə sətə dīi manaahəkii asəkə malaaba ləkaləkatə oo'i,

“Ya'ə Əntaŋfə, ma ha wabə,

ka neenə nə ənji ka gooŋgaanaaku,

ka jaalanə nə hə ayanə ənjitə ca wabə tə hə.”

⁵ Yaci ma 'waslyakəənə gaamə, agi ŋgiraginə nə ci gooŋga nga Əntaŋfə saŋa, iitə banaama? Ka banə naamə kə dīi Əntaŋfə bwaya bwayaanə

2:28 2.28-29 9.6; Irim. 4.4; Fil. 3.2-3; Kwal. 2.11. 3:2 3.2 9.4; Jab. 147.19-20. 3:3 3.3-4 9.6; 11.29; Baan. 23.19; 2 Tim. 2.13. 3:4 3.4 Jab. 51.6.

mada dzyalə ci taamə kwa? (Makə sətə ci ənjə a ləgwa ləguyi nyi.)

⁶ Aa'a, pooshi amə ka banə ha'ə! Maci əntaa əndə gooŋga nə Əntaŋfwa, kaɗa iitiitə mbeenəkii ka la gəŋwanə ka ənji *duuniya?

⁷ Yaci ma jirakənaaki, agi ŋgiragi gooŋga ŋga Əntaŋfə nə ci da tsakə ka ci məghərevənə saŋa, də iitiitə saŋə gwanə nə ənji ka la ka nyi gəŋwanə oo'i, ma'waslyakə əndə nə nya?

⁸ Mada ha'ə dfii əna, əntaa a dzaamə aakəŋwa də slənə məzaanə kaa gooŋga a shii cakana? Tə'i hara ənji maa ca alə haliminaaki də banə oo'i, kə wabi nyi ha'ə makə ətsa. Ma gəŋwaatə nə ənjə a la ka ənjitsa, mbərə mbərə da 'waslyakəənatii.

Pooshi əndə da gooŋgaanə

⁹ Ya saŋə Yahudiina, kə palee amə ka hara slikərənə kwa? Pooshi shaŋə. Kə bagi nyi kə dzəgi oo'i, ma Yahudiinə da hara slikərənə, 'waslyakəənə ca ɗa ŋwanjuunə agyanətii patə.

¹⁰ Tə'i manaahəkii asəkə malaaba ləkaləkətə oo'i,

“Pooshi əndə taa rəŋwə ətə da gooŋgaanə.

¹¹ Pooshi əndə paaratəginə, taa alənə tə Əntaŋfə.

¹² Patə kə ŋuusləgi tii agi nə'unə tə Əntaŋfə, kə saawagi tii patə.

Pooshi əndə slənə gooŋgaanə, pooshi taa rəŋwə.

¹³ Kə ɗagi matii makə mawunə gu'u ənda.

Bwaya jirakənə a dzə də shiginə a matii.

Make ḡumətə ama rəhunə nə wabənatii.

¹⁴ Dzaana hiinə nəndə amatii.

¹⁵ Pooshi ka ta'avənə aciitii nə bələ ənda.

¹⁶ Taa dama gi tii patə, see zanə da təguunə fanə ənji davə.

¹⁷ Pooshi tii shii rəgwa jamənə.

¹⁸ Pooshi ḡwalənə tə Əntanfə a moodəfətii əsə.”

¹⁹ Yoo, kə shii amə, ma sətə wabi bariya patə, ka ənjitə atsaə sədə bariya wabi ci. Ma ətsə patə, acii ga taa wu a upaa ha ḡga dfa mabizhinə, kaa patənə ḡga ənji *duuniya a shii oo'i, tə'i ḡəḡwanə ḡga Əntanfə ashitii.

²⁰ Acii pooshi Əntanfə ka ḡḡərə əndə ka əndə ḡoḡḡa putə ḡga nə'u sətə bii *bariya. Ma bariya, baarənə cii kəya baarə tanə ka əndə oo'i, kə dīi ci 'waslyakəənə.

Rəḡwatə ci Əntanfə a ḡḡərə əndə ka əndə ḡoḡḡa

²¹ Ma ḡga ənə ha'ə, kə baarəḡi rəḡwatə ci Əntanfə a ḡḡərə ənji ka ənji ḡoḡḡa. Ma rəḡwatə əsə, kama kama nə tii da bariya. Seedanə ci anabiinə da bariya a seeda tə rəḡwatsa.

²² Dagi vii ḡoḡḡa ḡga ənji ka Yeesu Aləmasiihu ci Əntanfə a ḡḡərə tə tii ka ənji ḡoḡḡa. Ka patənə ḡga ənjitə ca vii ḡoḡḡa ka Aləmasiihu ci Əntanfə a dfa ha'ə, pooshi kama kamaanə ḡga ənja.

3:14 3.14 Jab. 10.7. **3:15 3.15-17** Isaa. 59.7-8. **3:18 3.18** Jab. 36.2. **3:20 3.20** Ayb. 4.17; Jab. 130.3; 143.2; Rooma 4.15; Gal. 2.16; 3.22. **3:21 3.21-22** 1.2,17. **3:22 3.22** 2.11; 3.9; 10.12; 11.32.

23 Aciɪ ɛnʒi patɛ dʒi 'waslyakɛənɛ, dzadzɛ dzadzɛ nɛ tii da mɛghɛrɛvɛnɛ nʒa ɛntanʒɛ.

24 Amma kɛ dʒi ɛntanʒɛ pwapoonaakii, ca nʒɛrɛ tɛ tii ka ɛnʒi goonʒa dɛ zabɛ. Ma ɛtsa, daciɪ Yeesu Alɛmasiihu ɛndɛ pɛrapaanɛ taamɛ.

25 Kɛ vii ɛntanʒɛ tɛ ci ka ɛntɛnɛ kaa ca tifyagi ka ɛnʒi 'waslyakɛɛnatii dɛ idɛnaakii putɛ nʒa vii goonʒatii ka ci. Ma dʒi ɛntanʒɛ ɛtsa, kaa ca shii baarii goonʒaanaakii. Ma nʒa nʒukɛ, kɛ nʒi ɛntanʒɛ a dʒa makɛ paa ci nʒa nee ka 'waslyakɛɛtɛ nʒi ɛnʒɛ a dʒaadʒa. *

26 Amma ma nʒa ɛna, kɛ kavɛ ci hiimaakii ka tsaamɛ 'waslyakɛɛnɛ nʒa ɛnʒa kaa ca baarii goonʒaanaakii. Ka rɛgwatsɛ ha'ɛ baarii ci oo'i, tɛ'i goonʒaanɛ ashikii saakii, ca nʒɛrɛ tɛ ɛnʒitɛ vii goonʒa ka Yeesu ka ɛnʒi goonʒa ɛsɛ.

27 Ya makɛ dʒi ha'ɛ ɛna, aa putɛ nʒa mi dʒi hanʒɛtɛnɛ ɛndɛ naakii na? Pooshi uushi cii kɛya hanʒɛtɛ naakii nɛ putakii. Aciɪ ɛntaa putɛ nʒa slɛnaakii nʒirɛ ɛntanʒɛ tɛ ci ka ɛndɛ goonʒa, amma putɛ nʒa vii goonʒaakii.

28 Kɛ shii amɛ pooshi ɛntanʒɛ ka nʒɛrɛ ɛndɛ ka ɛndɛ goonʒa putɛ nʒa nɛ'u sɛtɛ bii bariya, see dɛ vii goonʒaanɛ tanɛ.

29 Anii ma ɛntanʒfwa, nʒa Yahudiinɛ nɛ ci tana? ɛntaa ɛntanʒɛ nʒa hara slikɛrɛnɛ nɛ ci ɛsɛ kwa? Weewee ha'ɛ makɛ ɛtsa, ɛntanʒɛ nʒa

3:23 3.23 5.2,12; 8.18-20; 'Wat. 3.19. **3:24 3.24** 5.17; Af. 2.8; Tit. 3.7. * **3:25 3.25** idɛnaakii: Mat. 26.28; Af. 2.13; Kwal. 1.20; Ibɛr. 9.12-14; 1 Yooh. 1.7; Sɛniinɛ 1.5; 5.9; jamɛnɛ: 5.1; 2 Koor. 5.18-21; Af. 2.14-16; Kwal. 1.20; goonʒaanaakii: 1.17; 3.3-4. **3:27 3.27** 3.1,21,31; 8.2. **3:28 3.28** Gal. 2.16.

ənji patə nə ci.

³⁰ Rəjwə nə Əntənfə. Putə ŋga vii gooŋga ŋga Yahudiinə ŋgərənə Əntənfə tə tii ka ənji gooŋga. Ha'ə nə hara slikərənə əsə. Dagi vii gooŋgatii ŋgərənə Əntənfə tə tii ka ənji gooŋga.

³¹ Kə baarii ətsə oo'i, kə dəkəpaa amə bariya aataŋgala də vii gooŋga gaamə kwa? Aa'a poosha, də danə ha'ə caama baarii oo'i, tə'i nafalə ŋga bariya.

4

Misaali ŋga Ibərahiima

¹ Ya saŋa, ya dzədzəshi'inaamə Ibərahiima, mi nee ca?

² Acii maci kə upaa ci ndzaanə ka əndə gooŋga akəŋwacii Əntənfə putə ŋga slənaakii, kada tə'i ci da sə ŋga dəlaginə. Amma əntaa ha'ə, pooshi ci da sə ŋga dəlaginə akəŋwacii Əntənfə.

³ Tə'i manaahəkii oo'i, "Kə vii Ibərahiima gooŋga ka Əntənfə. Putə ŋga vii gooŋgaakii əsə ŋgirə Əntənfə tə ci ka əndə gooŋga."

⁴ Ma əndə sləna, ka viinə nə ənji ka ci zaarənaakii. Pooshi ənji ka banə, ŋga zabə vii ənji ka ci, amma putə ŋga slənaakii.

⁵ Ma əndətə paa ci ka kavə nəkii ka slənaakii, amma tə Əntənfə tanə cii kəya gi'i, tə ci ŋgərənə Əntənfə ka əndə gooŋga. Acii kə shii ci, agi ŋgərənə nə Əntənfə tə ma'waslyakə ənji kaa təya ndzaanə ka ənji gooŋga.

3:29 3.29-30 3.22; 4.11-12. **3:31 3.31** 6.15; 8.2-4. **4:2 4.2** Yak. 2.21. **4:3 4.3** 'Wat. 15.6; Gal. 3.6; Yak. 2.23.

⁶ Ha'ə makə ətsə bii *Dawuda əsə saa'itə wabi ci agyanə moodasəkə nga əndətə ngirə Əntanfø tē ci ka əndə gooŋga tsanə da slənaakii.

⁷ Waatoo kə bii ci,
 “Əndə barəkaanə nə əndətə tifyagi Əntanfø ka ci məzaanaakii,
 waatoo, əndətə tifyagi Əntanfø ka ci 'waslyakəənaakii.

⁸ Əndə barəkaanə nə əndətə pooshi Slandanə ka tsəkə 'waslyakəənaakii shaŋə!”

⁹ Ya moodasəkətsə wabi Dawuda anəkəya, wata ka ənjitə *ryaminii tanə kwa? Pooshi. Patə da i ka ənjitə pooshi ryaminii nə moodasəkəkii. Acii kə bii inə, tə'i manaahəkii asəkə ləkaləkətə oo'i, “Kə vii Ibərahiima gooŋga ka Əntanfø. Putə nga vii gooŋgaakii əsə ngirə Əntanfø tē ci ka əndə gooŋga.”

¹⁰ Guci sanə slənyi ha'a? Ya sanə taabu'u ryaminii Ibərahiima nii, anii daaba'ə ryaminanaakəya? Ci ma'ə maryaminamə slənyi ha'ə.

¹¹ Ma ryaminaatə upaa ci, sagida nə ci. Ci baarii oo'i, putə nga vii gooŋga nga Ibərahiima ngirə Əntanfø tē ci ka əndə gooŋga. Ma ətsa, daga ci ma'ə maryaminamə. Acii ha'ə, ci nə dii patənə nga ənji vii gooŋga ka Əntanfø, taa ngahi paa tii ryaminii, təya ndzaanə ka ənji gooŋga akəŋwaciikii.

¹² Ci əsə nə dii ənjitə ryaminii. Əntaa wata putə nga ryaminanatii tanə, amma putə nga gi'inatii tē Əntanfø makə sətə gi'i dəsənaamə Ibərahiima ci ma'ə maryaminamə.

4:6 4.6-8 Jab. 32.1-2. **4:11 4.11** 'Wat. 17.9-11; Gal. 3.7; Rooma 2.28-29. **4:12 4.12** Mat. 3.9.

Upaa sətə dəkəpaa Əntanfə ka ənja

¹³ Kə dii Əntanfə aləkawalə ka Ibərahiima da jijinyinaakii oo'i, ka ndzaanə nə duuniya patə natii. Ma aləkawalətsa, əntaa putə nga nə'u *bariya nga Ibərahiima, amma acii kə vii ci gooŋga, Əntanfə a ŋgərə tə ci ka əndə gooŋga.

¹⁴ Acii ma sətə dii Əntanfə aləkawaləkii nga viinə, maci ka viinə nə ci ka ənji nə'u bariya, kə ndzaa ci ətsə pooshi nafa nga vii gooŋga nga ənda. Ha'ə əsə, uushi zabə nə aləkawalə nga Əntanfə.

¹⁵ Acii ma bariya, mada tanəgi ənji, mabətəsəkə nga Əntanfə cii kəya kira. Amma ma hatə pooshi bariya, pooshi ənji agi tanəgi bariya davə.

¹⁶ Ma wabəətsə patə, dagi vii gooŋga ci ənjə a upaa sətə dəkəpaa Əntanfə ka ənja. Makə ha'ə dii əna, putə nga pwapoonaakii nii kəya vii ka ənji də zabə. Acii ha'ə weewee ka viinə nə ci ka jijinyinə nga Ibərahiima patə. Əntaa wata ka ənjitə ca nə'u sətə bii bariya tanə, amma patə da ənjitə vii gooŋga makə sətə vii Ibərahiima gooŋga. Acii Ibərahiima nə dəsənaamə patə.

¹⁷ Kə dii makə sətə dii manaahəkii asəkə ləkələkətə oo'i, "Kə kavə nyi tə hə kaa ha ndzaa ka dii slikərənyinə lanə." Acii ha'ə, kə ndzaa Ibərahiima ka dəsənaamə akəŋwacii Əntanfə. Ka ci vii Ibərahiima gooŋga, waatoo ka Əntanfə mamadēe ka maməətə ənja kaa təya ndzaanə da

4:13 4.13 'Wat. 12.7; 22.17. **4:14 4.14** Gal. 3.18. **4:15 4.15**
3.20; 5.13,20; 7.7-13; Gal. 3.19. **4:16 4.16** Gal. 3.7.

i əpinə. Ma ca, ka wabənə nə ci ka sətə pooshi, wata səkii a dfa tanyi əsə.

¹⁸ Ma Ibərahiima, kə vii ci goonğa, kə kii ci nə nğa upaa sətə nee ənji paa ci ka upaanə. Waatoo, kə kii ci nə nğa ndzaanə ka dii slikərənə lanə, makə sətə bii Əntanfə ka ci oo'i, "Makə ətsə ha'ə nə lanənə nğa slikərənaaku a ndzaanə."

¹⁹ Ma saa'ita, ci kə uugi d'anə kədəhə ka fəzə gya'ə, amma pooshi vii goonğaakii ənya aaba'ə. Mada buurətə ci iirənaakii, kə shii ci kə pitəgi saa'yaakii nğa pawə kə uugi. Minaakii Saraatu əsə, kə uugi ənji shiinə əntaa mitə pawə nə ki.

²⁰ Patə da ha'ə, kə shii ci ka upaanə nə ci sətə bii Əntanfə viinə ka ci, paa ci dii mabizhinə, amma kə cakə vii goonğaakii ka ci ngeerənə, ca dəla də Əntanfə əsə.

²¹ Kə shii ci tantanyinə oo'i, tə'i Əntanfə da baawəda nğa mbu'utəgi də patənə nğa aləkawalaakii.

²² Də putə nğa vii goonğa nğa Ibərahiima ha'ə "ngirə Əntanfə tə ci ka əndə goonğa."

²³ Ma wabəətsə "kə ngirə Əntanfə tə ci ka əndə goonğa", əntaa wata ka putə nğa Ibərahiima daanəkii nyaahə ənji.

²⁴ Amma da i ka putə gaamə, acii da i taamə ngirə ci ka ənji goonğa putə nğa vii goonğa gaamə ka ci, waatoo, ci ətə madəe ka Slan-danaamə Yeesu agi maməətə ənja.

²⁵ Kə vii Əntanfə tə ci kaa ca əntə putə

4:17 4.17-18 'Wat. 15.5; 17.4-5; 2 Koor. 1.9; Ibər. 11.12,19. **4:19 4.19-20** 'Wat. 17.1-6; Ibər. 11.11. **4:21 4.21** 'Wat. 18.14; Luka 1.37. **4:22 4.22** 4.3. **4:23 4.23-24** 10.9; 15.4.

nga 'waslyakəənə gaamə. Ca madee ka ci agi maməətə ənja kaama shii ndzaanə ka ənji gooŋga akəŋwaciikii.

5

Ndzaanə ka ənji gooŋga akəŋwacii Əntaŋfə

¹ Yoo, makə dīi ci kə ŋgirə Əntaŋfə taamə ka ənji gooŋga putə ŋga vii gooŋga gaamə, tə'i jamənə ahadaamə da Əntaŋfə daciī Slan-danaamə Yeesu Aləmasiihu. *

² Ci kərəgərə taamə ka upaa pwapoone ŋga Əntaŋfə putə ŋga vii gooŋga gaamə. Agyanə pwapoonekii kəŋaamə ndihə əsə. Agi dā maŋushinə naamə acii kə kii amə naama ŋga dzənə ka ndzaanə agi ŋwanjuunə ŋga Əntaŋfə. †

³ Ha'ə əsə, agi danə naamə maŋushinə agi sa cibə gaamə, acii kə shii amə, ma sa ciba, ka kiranə nə ci sə'watənə.

⁴ Madā kə sə'wii ənda, ka kiranə nə ci kəŋənə ndihə ndihə. Kəŋənə ndihə ndihə əsə, ka kiranə nə ci ka nə ŋga upaa dagwa uushi.

⁵ Ma ka nətsa, pooshi ka ənəvə da ayinə aagyaamə, acii kə nagərə Əntaŋfə uudənaakii aa ədzəmaamə daciī Malaaba Ma'yanə, waatoo, viinə ŋga Əntaŋfə kaamə.

4:25 4.25 Isaa. 53.4-5,10; Rooma 8.32-34; 1 Koor. 15.17. * **5:1 5.1** 3.21-30; jamənə: 3.25-26. † **5:2 5.2** pwapoone ŋga Əntaŋfə: 6.14; 2 Koor. 6.1; 12.9; Gal. 1.6; 5.4; Af. 2.5-8; 1 Piita 1.10-11; 4.13-14; 5.10,12; ŋwanjuunə: Rooma 3.23; 5.2; 8.17-18; 8.17-18; 9.23; 1 Koor. 2.7; 2 Koor. 3.18; 4.17; Kwal. 1.27; 3.4; 1 Tees. 2.12; 2 Tim. 2.10; 1 Piita 5.1. **5:3 5.3-5** Yak. 1.2-3,12; 1 Piita 1.5-7. **5:5 5.5** 8.39; Jab. 22.6; Ibər. 6.19.

⁶ Tanyi ma *Aləmasiihu, ka putə gaamə ɛŋki ci ka saa'itə dəkəpaa Əntaŋfə. Ma'waslyakə ɛnji njaamə ka saa'ikii. Pooshi ngeerii amə.

⁷ Dzawə shaŋə kaa ɛndə a ɛntə taa ka putə ŋga ɛndə gooŋga. Mbu'u ka luuvənə nə ɛndə'i ɛndə ɛntənə ka putə ŋga ɛndə slənə ŋga'aanə.

⁸ Amma ma Əntaŋfə, kə baarii ci kaamə makə sətə uu'i ci taamə: waatoo saa'itə amə ma'ə aɡi slənə 'waslyakəənə ɛŋki Aləmasiihu ka putə gaamə.

⁹ Makə dii ci kə ŋgiri Əntaŋfə taamə ka ɛnji gooŋga putə ŋga idənaakii, asee weewee ka upaanə naamə luupaanə acii mabətəsəkə ŋga Əntaŋfə daciikii.

¹⁰ Ma njaamə, ɛnji daawaanə ŋga Əntaŋfə, amma kə zhi'wee ci kaamə ka guviinəkii daci ɛntənə ŋga Uuzənaakii. Makə dii ci guviinə ŋga Əntaŋfə naamə ŋga ɛna, asee weewee ka upaanə naamə luupaanə də ɛpinə ŋga Uuzənaakii.

¹¹ Əntaa wata ɛtsə ha'ə, amma aɡi dfa maŋushinə naamə də ləbənə gaamə da Əntaŋfə daci Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu. Ci zhi'wee kaamə, kaama ndzaa ka guviinə ŋga Əntaŋfə.

*Adamu da *Aləmasiihu*

¹² Ma 'waslyakəənə, dashi ɛndə rəŋwə shi ci aasəkə duuniya. 'Waslyakəənaakii ɛsə kira wa, ca təkəgi ka patənə ŋga slikərənyinə, acii patənə ŋga ɛnji dii 'waslyakəənə.

5:6 5.6-7 1 Piita 3.18. **5:8 5.8** Yooh. 3.16. **5:9 5.9** 1.18; 1 Tees. 1.10. **5:10 5.10** 2 Koor. 5.18-20; Kwal. 1.20-22. **5:11 5.11** 8.31. **5:12 5.12** 'Wat. 2.17; 3.19; Rooma 6.21,23; 7.9-10.

13 Ma bii nyi ha'ə, acii ma saa'itə Əntanʃə ma'ə maviimə bariya, tə'i 'waslyakəənə asəkə duuniya. Ma saa'itə pooshi bariya, paa ci nja ka nə ka 'waslyakəənə.

14 Patə da ha'ə, ma ndzanənə ka saa'i nga Adamu ka shinə ka saa'i nga Muusa, kə dʃii wə ɲwanjuunə agyanə ənja. Ma wa, kə dʃii ci ɲwanjuunə taa agyanə ənjitə pooshi 'waslyakəənətii mbu'i makə nga Adamu, waatoo ətə naanagi ci ka nə'u sətə bii Əntanʃə ka ci.

Ma Adamu, kə ndzaa ci ka misaali nga əndətə na shi.

15 Amma ma ənjitə bəra'i, kama kama nə slənətii. Acii ənji lanə məəki putə nga 'waslyakəənə nga əndə rəɲwə, waatoo Adamu. Amma ma pwapoonə nga Əntanʃə, ənji lanə upaa luupaanə dəcii əndə rəɲwə, waatoo Aləmasiihu.

16 Ma pwapoonə nga Əntanʃə, tsanə nə ci da shikwa nga 'waslyakəənə nga əndətə rəɲwə. Acii 'waslyakəətə nga əndə rəɲwə kira gəɲwanə nga zanə ka ənja. Amma taa ɲgahi lanə nə 'waslyakəənə nga ənja, pwapoonə nga Əntanʃə kira ndzaanə ka ənji goonɲa akəɲwaciikii.

17 Makə kə shii amə, putə nga 'waslyakəənə nga əndə rəɲwə shi wa, ca dʃa ɲwanjuunə asəkə duuniya, shii amə əsə oo'i, ka paleenə nə slənə nga əndə'i ənda, waatoo Yeesu Aləmasiihu. Acii patənə nga ənjitə liwə malanə pwapoonə nga Əntanʃə, ca vii ka tii rəgwa nga ndzaanə ka ənji goonɲa, ka upaanə nə tii əpinə, təya dʃa

ɲwanɲuunə dacia Aləmasiihu. ‡

¹⁸ Acii ha'ə, makə sətə ci 'waslyakəənə ɲga əndə rəɲwə a zamagi də əɲji patə, ha'ə əsə nə gooŋgaanə ɲga əndə rəɲwə a kira luupaanə ka əɲji patə, ca vii ka tii əpinə.

¹⁹ Makə dɪi ci, əɲji laɲə dɪi 'waslyakəənə putə ɲga ghatə fanə ɲga əndə rəɲwə, ha'ə əsə əɲji laɲə na ndzaanə ka əɲji gooŋga akəɲwacii Əntaɲfə putə ɲga fanə ɲga əndə rəɲwə.

²⁰ Ma ɲgiragi Əntaɲfə bariya, ka siipaa də ɖa məzaanə. Amma ma 'waslyakəənə a tsakə, ha'ə nə pwapoone ɲga Əntaɲfə ka tsakəne naakii palee.

²¹ Makə sətə dɪi 'waslyakəənə da ɲgeerənə ɲga kira wə ka əɲja, ha'ə nə pwapoone ɲga Əntaɲfə əsə: tə'i ci da ɲgeerənə ɲga kira gooŋgaanə kaamə, ca kərə taamə ka upaa əpinə ɲga ca'ə ndəɲwə ndəɲwə dacia Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu.

6

*Kura əpinə putə ɲga *Aləmasiihu*

¹ Ya makə dɪi ha'ə əna, iitə banaama? A dzaamə aakəɲwa agi ɖa 'waslyakəənə, kaa pwapoone ɲga Əntaɲfə a shii cakanə nii?

² Aa'a, poosha! Ma ka rəgwa 'waslyakəənə, maməətəkii naamə patə, iitə dɪi ndzaanaamə agi 'waslyakəənə əsa?

‡ **5:17 5.17** ɖa ɲwanɲuunə: Mat. 19.28; 1 Koor. 6.2-3; 2 Tim. 2.12; Səniinə 20.4,6. **5:20 5.20** 4.15. **5:21 5.21** 6.23. **6:1 6.1** 3.5-8,31; 5.20. **6:2 6.2** 6.6; 7.4.

³ Kə shii unə tantanyi, kə dīi ənji kaamə bapətisəma agi ləbənə gaamə da Yeesu Aləmasiihu. Də ha'ə ləbyaamə da ci agi əntənaakii ətsa.

⁴ Də dā kaamə bapətisəma məəkyaaamə, ənjə a ŋgədfəgi taamə da ci, ama madə kaama shii ndzaanə da kura əpinə amaamə, makə sətə ma'i Aləmasiihu agi maməətə ənja, də maduunə baawəda ŋga Dii.

⁵ Acii makə kə ləbyaamə da ci agi əntənaakii, ha'ə əsə ka ləbənə naamə da ci agi madəenə kaamə makə sətə madəe Əntanʃə ka ci.

⁶ Kə shii amə oo'i, ma iirə ndzaanə gaamə, kə bələgi ənji tə ci da Aləmasiihu ashī ənfwa, kaa shishitə 'waslyakəənə gaamə a shii rarə'iginə davə, kaama mbədfə acii ndzaanə ka maviinə ŋga 'waslyakəənə.

⁷ Acii madā kə əŋki ənda, kə mbə'i ci acii ŋgeerənə ŋga 'waslyakəənə.

⁸ Madā kə əŋkyaaamə da Aləmasiihu, kə vii amə goonʒa oo'i, ka ndzaanə naamə da əpinə amaamə da ci.

⁹ Acii kə shii amə oo'i, ma Aləmasiihu, kə madəe Əntanʃə ka ci agi maməətə ənja, paa ci ma'ə ka əntənə shanʒə. Pooshi wə ma'ə da ŋgeerənə aɣyanəkii.

¹⁰ Ma əntəətə əŋki ci, gahu rəŋwə ka ənja, putə ŋga 'waslyakəənətii. Ma ndzaatsə cii kəya ndzaanə əsə, ndzaanə da əpinə ka dūunətənə

6:3 6.3-4 Gal. 3.27; Kwal. 2.12; Tit. 3.5; 1 Piita 3.21; Mat. 28.19.

6:4 6.4 2 Koor. 5.14-15,17; Gal. 6.15; Kwal. 3.1-5,10. **6:5 6.5** Fil. 3.10-11. **6:6 6.6** Gal. 5.24. **6:9 6.9-10** Slənə 2.27; Ibər. 9.25-28; 1 Piita 3.18.

də Əntaŋfə cii kəya ndzaanə.

¹¹ Ha'ə nuunə əsə. Ngərəmə noonə nə makə kə mækyuunə ka rəgwa 'waslyakəənə goonə. Ma ndzaatsə cuuna ndzaanə əsə, ndzaatə ca dūunətə tə Əntaŋfə cuuna ndzaanə agi ləbənə goonə da Yeesu Aləmasiihu.

¹² Acii ha'ə, ma shishinuunə ətsə na bəsləgi, goona kapaa rəgwa kaa 'waslyakəənə a dā ŋwanuunə agyanəkii ma'ə, acii goona fii ka ci sətə cii kəya moo.

¹³ Goona kapaa rəgwa kaa shishinuunə a ndzaa ka ha ŋga slənə məza uushi. Amma viimə nuunə ka Əntaŋfə. Makə ənjitə madətə agi maməətə ənja, una vii shishinuunə patə ka ci ka slənəginə də gooŋgaanə.

¹⁴ Acii pooshi 'waslyakəənə na dā ŋwanuunə agyanuunə ma'ə. Pooshi unə asəkə cii *bariya əsə, amma agi pwapoonə ŋga Əntaŋfə nuunə.

Maviinə ŋga gooŋgaanə

¹⁵ Ya makə dīi agi pwapoonə ŋga Əntaŋfə naamə əna, pooshi amə asəkə cii bariya əsa, ka slənənə naamə 'waslyakəənə ma'ə kwa? Poosha!

¹⁶ Kə shii unə, ma sətə vii unə ka ci nuunə, una fa tə ca, kə ndzaa unə ka mava ŋga səkii kwa? Kə ndzaa ci ka slandanuunə. Madfa ka dā 'waslyakəənə vii unə nuunə, əntənə nə muudinəkii. Madfa ka Əntaŋfə vii unə nuunə əsə, ndzaanə ka ənji gooŋga nə muudinəkii.

6:11 6.11 Gal. 2.19; 1 Piita 2.24. **6:12 6.12** 12.1. **6:14 6.14**
5.2; Gal. 5.18; 1 Yooh. 3.6. **6:15 6.15** 6.1. **6:16 6.16** Yooh.
8.34; 2 Piita 2.19.

17 Ma nga nukə, agi mavaanə nga 'waslyakəənə njuunə. Amma kuyirii amə tə Əntanfə, acii kə shigi unə, una dzəgərə aagi goonġaanə nga Əntanfə, una nə'utə sətə jigunyi ənji koonə də ədzəmə rəŋwə.

18 Ma nga əna, kə pərapaa Əntanfə tuunə acii 'waslyakəənə, una ənəpaa ka maviinə agi slənə goonġa.

19 Ma đii nyi misaali də mavaanə, koonə shii paaratəginə pii pii, acii unə maa, ənji shiŋkinə nuunə, pooshi unə ka kəsətə uushi tsakə-tsakə aa nuunə. Ma nji nga nukə, kə kapaa unə nuunə ka đa məzaanə da bwaya bwayaanə anəkii anəkii. Ha'ə əsə đanuunə nga əna, kapaamə nuunə ka slənə goonġaanə, ka đa sətə malaabakii.

20 Ma saa'itə unə ma'ə maviinə nga 'waslyakəənə, pooshi dəmənə nga slənə goonġaanə ashuunə.

21 Ya əna, mi upaa unə agi uushi'iitə njuuna slənə nga nukə? Acii ma nga əna, sə nga ayinə nə səkii koonə. Ma muudinə nga uushi'iitsa, əntəna.

22 Amma ma əndzə'i, kə shigi unə agi mavaanə nga 'waslyakəənə. Maviinə nga Əntanfə nuunə ma'ə. Ma səndə upaa unə agikii, ndzaanə malaabakii makə sətə kadeesəkə ka ci. Ma muudinəkii əsə, əpinə nga ha'ə ndəŋwə ndəŋwə.

23 Acii ma shikwa nga 'waslyakəənə, əntəna. Amma ma sətə ci Əntanfə a vii də zabə, əpinə

nga ca'ə ndəŋwə ndəŋwə dagi ləbənə gaamə da Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu.

7

Misaali də ŋgərəshinə

¹ Ndzəkəŋushi'ina, ma sənə cii kya ba, kə shii unə, acii unə patə kə shii unə bariya. Ma bariya, əndə da i əpinə amakii cii kəya də ŋwanjuunə anəkii.

² Ma minə, madfa ma'ə ŋgurii ka əpinə, tə'i bariya ŋga ŋgərəshinə anətə. Amma madfa kə əŋki ŋgurii, kə ndzaa ci ətsə pooshi ma'ə bariya ŋga ŋgərəshinə anətə.

³ Acii ha'ə, madfa kə ŋgire ki əndə'i ŋgurə, ŋgurii ma'ə ka əpinə, ka 'wanə nə ənji tə ki ma'alə ŋguyirənə. Amma madfa kə əŋki ŋgurii, pooshi bariya ŋga ŋgərəshinə ma'ə anətə. Madfa ŋgire ki əndə'i ŋgurə əsə, paa ki ali ŋguyirənə.

⁴ Ha'ə nuunə dīi ndzəkəŋushi'inəki. Makə libuunə da *Aləmasiihu agi əntənaakii, ma ka rəgwa ŋga bariya, kə ndzaa unə makə maməətəkii. Acii ha'ə, pooshi unə atsaə sədə bariya ma'ə, amma atsaə əndə'i əndə nuunə, waatoo Aləmasiihu. Ma ca, kə madəe Əntəŋfə ka ci agi maməətə ənja. Ətsə patə, kaama shii nafanə agi slənə ka Əntəŋfə.

⁵ Ma saa'itə amə ma'ə ka nə'unə makə sətə kədəesəkə ka shishinaamə, kə ŋgərəma bwaya mwamwa'inə haŋkala gaamə. Ətsə patə, bariya madəe ka mwamwa'inə gaamə, ama dəməgərə ka slənə sətə dīi muudinəkii ka wa.

⁶ Ma nga əna, pooshi ma'ə bariya anaamə, kə məətəgyaamə səgaamə acii sətə sha anəgi taamə makə a furəshina. Pooshi amə ka paslənə tə Əntanfə ka rəgwatə nga nukə ma'ə, ətə manaahəkii asəkə bariya. Ma nga əna, ka kura rəgwa caama paslə tə ci, waatoo ənə ci Ma'yanaakii a baarə kaamə.

**Bariya da 'waslyakəənə*

⁷ Iitə ba naamə əna? Ya bariya saŋa, 'waslyakəənə nə ci kwa? Pooshi! Amma bariya sha kavə tə nyi ka shiinə taa mi nə 'waslyakəənə. Maci pooshi bariya bii, “Ga ha moo uushi nga ənda”, kadfa pooshi nyi shii taa mi nə moo uushi nga ənda.

⁸ Də fa bariya ha'ə upaa 'waslyakəənə rəgwa nga dəmənə aashiki, ca madee ka moo uushi'inə kama kama ashiki. Maci pooshi bariya, kadfa mantəkii nə 'waslyakəənə.

⁹ Nyi ka nəki maa, ma nyi ma'ə mashiimə bariya, da əpinə amaki nji nyi. Amma makə shii nyi bariya, wata 'waslyakəənə a ŋgiragi ka nyi nəkii ha'ə,

¹⁰ nya əntəgi. Ma shi bariya, ka baarə rəgwa nga əpinə shi ci. Amma ma ka nyi, wə kira ci ka nyi.

¹¹ Waatoo, makə shii nyi bariya, davə upaa 'waslyakəənə rəgwa, ca tsəku tə nyi, ca bələgi tə nyi.

7:6 **7.6** 6.7; 8.2-4; 2 Koor. 3.6. **7:7** **7.7-13** 4.15. **7:7** **7.7** Dzək. 5.21; 'Wat. 2.16-17; 3.6. **7:8** **7.8** 1 Koor. 15.56. **7:9** **7.9** 5.13. **7:10** **7.10** Leew. 18.5. **7:11** **7.11** 'Wat. 3.13.

¹² Makə ha'ə dīi əna, ma bariya, kə ndzaa ci malaabakii. Sətə bii ci əsə, malaabakii, ŋga'ə, dagwakii əsə.

¹³ Madə ha'ə saŋa, kə zhi'i dagwa uushi ka sə ŋga bələginə də nyi kwa? Aa'a, pooshi! 'Waslyakəənə dīi ha'ə, ca shi dashi dagwa uushi, ca shi ka bələginə tə nyi. Də ha'ə shii nyi bwaya bwayaanə ŋga 'waslyakəənə. Də putə ŋga bariya shigi 'waslyakəənə paŋgəraŋə aa babara oo'i, bwayakii nə ci shaŋə.

Təəkəshinə ənə ashaamə

¹⁴ Kə shii amə, ma *bariya, daciai Əntaŋfə shi ci. Amma ma nyi, əndə shiŋkinə tanə nə nyi, mava ŋga 'waslyakəənə.

¹⁵ Paa nyi ka paaratəgi də sətə cii kya də, acii paa nyi ka də sətə cii kya moo nya də, amma sətə pooshi maki ka moo dənə cii kya də.

¹⁶ Makə dīi ci əntaa də moonaaiki nə məzaanə cii kya də, ci ca baarii oo'i, ŋga'ə ka nyi nə bariya.

¹⁷ Makə ha'ə dīi ətsa, ma cii kya də məzaanə, əntaa nyi saaki ca slənə, amma 'waslyakəətə ashiki ca də.

¹⁸ Acii kə shii nyi oo'i, pooshi ŋga'aanə ashiki, waatoo agi ndzaanaaki ka əndə shiŋkinə. Taa ŋga'ə ka nyi nə slənə sətə dagwakii, amma paa nyi ka mbeenə.

¹⁹ Paa nyi ka slənə ŋga'əətə cii kya moo nya slənə, amma see slənə sətə pooshi maki ka moonə cii kya slənə.

7:12 7.12 1 Tim. 1.8. **7:14 7.14** Jab. 51.7. **7:15 7.15** Gal. 5.17. **7:18 7.18** 'Wat. 8.21; Fil. 2.13.

²⁰ Mada kə slənyii sətə pooshi maki ka moonə, ci ca ɓaarii oo'i, ɛntaa nyi saaki ca slənə səkii, amma 'waslyakəətə ashiki ca slənə.

²¹ Acii ha'ə, kə nee nyi, ma agi ndzaanaaki, ma nya moo slənə ɲga'aanə, wata məzaanə ca takəɲwa ka shiginə.

²² Ma asəkə moodəfəki, ka maɲushinə nə nyi putə ɲga bariya ɲga Əntaɲfə.

²³ Amma ma nya nee, wiitsə əndə'i uushi pamə ashiki. Agi panə nə tii da bariyatə nee nyi ci nə malaabakii akəɲwaciiki. Ma səkii, kə zhi'wee ci ka nyi ka mava ɲga 'waslyakəətə ashiki.

²⁴ Ma nyi kamə, ka mabətəsəkə nə nyi! Mi saɲə na luupaa tə nyi acii shishiinə ca kərə tə nyi ka əntəna?

²⁵ Yawa ɲga Əntaɲfə, ci luupaa tə nyi daciai Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu.

Ma nyi da haɲkalaaki, nə'u bariya ɲga Əntaɲfə cii kya moo. Amma ma shishinəki əna, tə 'waslyakəənə cii kəya moo paslənə naakii.

8

Ndzaanə makə sətə mwayi Malaaba Ma'yanə

¹ Makə ha'ə dīi əna, ma əɲjitə libə da Yeesu Aləmasiihu, pooshi gəɲwanə ɲga Əntaɲfə ka kəsənə tə tii shaɲə.

² Acii ɲgeerənə ɲga Malaaba Ma'yanə, ca kira kaamə əpinə dagi ləbənə gaamə da Yeesu Aləmasiihu, ci luupaa taamə acii ɲgeerənə ɲga 'waslyakəənə da wa.

7:23 7.23 Gal. 5.17; Yak. 4.1; 1 Piita 2.11. **7:24 7.24-25** 1 Koor. 15.57. **8:1 8.1** 1.18; 5.1. **8:2 8.2** 3.27; 7.7-11.

³ Ma sətə təkuree bariya ka dfa slənə ashi əndə shiŋkinə, acii putə ŋga ghatə ŋgeerənə ŋga nə'utə sətə bii ci. Ma Əntanfə nə ci, kə slənyi ci. Waatoo kə sləkee ci ka Uzənaakii aagi duuniya də shishinə makə ŋga ma'waslyakə ənja, ca əntəgi ka madəba matii. Də ha'ə zamagi ci də 'waslyakəənə ashi əndə shiŋkinə.

⁴ Ma dīi Əntanfə ətsə ha'ə, kaama shii nə'utənə hwatə makə sətə bii bariya, amə ənə ca nə'u makə sətə ci Ma'yanaakii a dzəgunə kaamə, əntaa makə sətə ci maamə a moo.

⁵ Kə shii amə, ma ənjitə ca dfaada sətə ci matii a moo, sətə ci matii a moo ca ŋgərəgi haŋkalatii. Amma ma ənjitə ca dfaada sətə mwayi Malaaba Ma'yanə, sətə ci Malaaba Ma'yanə a moo nə ŋgərəgi haŋkalatii əsə.

⁶ Ma əndətə kavə nəkii ka nə'u sətə cii kəya moo, wə nə muudinaakii. Ma əndətə ca nə'u sətə ci Malaaba Ma'yanə a moo əsə, ndzaanə da əpinə da ndzaanə jamə nə muudinaakii.

⁷ Madfa sətə ci ma ŋga əndə a moo ŋgərəgi haŋkalaakii, əndə daawaanə ŋga Əntanfə nə ci ətsa, acii paa ci agi nə'u bariya ŋga Əntanfə. Weewee pooshi.

⁸ Ma ənjitə ca ndzaanə makə sətə kadeesəkə ka shishinətii, paa tii ka kadeesəkənə ka Əntanfə shanə.

⁹ Amma ma unə, pooshi unə agi ndzaanə makə sətə kadeesəkə ka shishinuunə. Makə dīi ci weewee tə'i Ma'yanə ŋga Əntanfə a ədzəmuunə, makə sətə kadeesəkə ka Ma'yanaakii nuunə

8:3 8.3 Gal. 4.4; Fil. 2.7-8; 2 Koor. 5.21. **8:4 8.4** 6.22; 7.4; 13.10; Gal. 5.16,25. **8:6 8.6** 6.21; Gal. 6.8.

ka ndzaanə. Taa wu patə nə əndə pooshi Ma'yanə nga Aləmasiihu a ədzəməkii, əntaa nga Aləmasiihu nə ci ətsa.

¹⁰ Amma mada a ədzəmuunə nə Aləmasiihu, taa ngahi ka əntənə nuunə putə nga 'waslyakəənə, patə da ha'ə, ka viinə nə Malaaba Ma'yanə koonə əpinə acii kə ngirə Əntanfə tuunə ka ənji goonğa.

¹¹ Ma Əntanfə, ci madəe ka Yeesu Aləmasiihu agi maməətə ənja. Mada tə'i Ma'yanaakii a ədzəmuunə, ci weewee na madəe koonə agi maməətə ənji əsə. Dacii Ma'yaatsə a ədzəmuunə nii kəya dfa ha'ə.

¹² Acii ha'ə ndzəkənjushi'inə, pooshi ma'ə dəmənə atsaa amə nga slənə sətə ci shishi-naamə a moo. Amma tə'i dəmənə atsaa amə nga slənə sətə ci Malaaba Ma'yanə a moo.

¹³ Mada kə ndzaa unə makə sətə ci shish-inuunə a moo, ka məətənə nuunə. Amma mada ma ndzaanə goonə, də baawəda nga Malaaba Ma'yanə, una ngərəgi ciinuunə agi slənə 'waslyakəənə, ka ndzaanə nuunə da i əpinə.

¹⁴ Acii ma ənjitə ci Ma'yanə nga Əntanfə a baarə ka tii rəgwa, manjeevənə nga Əntanfə nə tii.

¹⁵ Ma Ma'yaatsə vii Əntanfə koonə, paa ci kavə tuunə ka ndzaanə ka maviinə bahə kavənə tuunə koonə ngwələ. Amma kə geegi Ma'yanəkii koonə ka manjeevənə nga Əntanfə.

8:9 8.9 1 Koor. 3.16. **8:10 8.10** Gal. 2.20; 1 Yooh. 3.24. **8:11 8.11** 2 Koor. 4.14. **8:12 8.12** 6.18. **8:13 8.13** Gal. 6.8; Af. 4.22-24. **8:14 8.14** 1 Yooh. 2.29-3.1.

Də baawəfa nga Ma'yanəkii əsə caama tuu ka Əntanƣə, “Daada! Daada!”

¹⁶ Ma'yanə nga Əntanƣə ca ləbə da naamə ka baarəginə oo'i, manjeevənə nga Əntanƣə naamə tanyi.

¹⁷ Makə dīi ci manjeevənaakii naamə, ka upaanə naamə barəkaatə dəkəpaa ci ka ənjaakii, ka upaanə naamə amə da i Aləmasiihu. Acii mada kə libaamə da i Aləmasiihu agi sa cibaakii, ka ləbənə naamə da i ci agi məghərəvənaakii əsə.

Məghərəvəətə naama upaa

¹⁸ Kə nee nyi, ma cibənə caamə cibə nga əna, pooshi mbu'i bahə kavə naamə davə palee ka məghərəvəətə nə Əntanƣə a ηgiragi, ca vii kaamə.

¹⁹ Ma bii nyi ha'ə, accii patənə nga uushi'iitə ghənyi Əntanƣə, agi gəranə nə tii də patənə nga hanƣalatii, kaa Əntanƣə a baarəgi manjeevənaakii.

²⁰ Acii kə kullii sətə ghənyi ci patə, təya ndzaa ka uushi zabə. Ma dīi ha'ə, əntaa də moonatii. Amma ci lagi oo'i, ha'ə dəfanəkii. Patə da ha'ə, ma'ə tii agi gəranə

²¹ oo'i, uushi'iitə ghənyi Əntanƣə patə, ka upaanə nə tii dimwaanə, pooshi tii ka bəslənə ma'ə, təya ləbə da manjeevənaakii agi dimwaanə, waatoo agi məghərəvənaakii.

8:15 8.15 Mar. 14.36; Gal. 4.5-7. **8:17 8.17** 5.12; Gal. 4.7; Fil. 3.10-11. **8:18 8.18** 2 Koor. 4.17. **8:19 8.19** Kwal. 3.4; 1 Yooh. 3.2. **8:20 8.20** 'Wat. 3.17-19.

²² Kə shii amə oo'i, ma uushi'iite ghənyi Əntaɲfə patə, agi ɲgi'inə nə tii dəɲə əndzə'i, agi zəmənə tə tii makə zəmənə ɲga bərakənə.

²³ Əntaa wata uushi'iitsə tanə ca ɲgi'i, amma patə da i amə agi ɲgi'inə naamə. Acii ma amə, kə upaa amə Ma'yanə ɲga Əntaɲfə makə sə ɲga təbətəginə zəku'i, amə ka gəranə tə Əntaɲfə, kaa ca uudəpaa geeginə kaamə ka manjeevənaakii, ca pərapaa taamə.

²⁴ Acii agi luupaanə taamə 'watəgyaamə ka na. Amma maci kə uugyaamə upaa sətə kii amə nə davə, pooshi amə ka ka nə davə ma'ə. Wu saɲə ca ka nə ka sətə uugi ci upana?

²⁵ Amma makə kə kii amə naamə ka sətə pooshi amə upaa zəku'i, ka gəranə naamə səkii də sə'wanə.

²⁶ Agi tsakənə nə Malaaba Ma'yanə taamə əsə, acii matəkii nə ɲgeerii amə. Pooshi amə shii kədiinə acii Əntaɲfə makə sətə dibə. Ma'yanə ci saakii ca kədii ka madəba maamə də ɲgi'inə ətə pooshi əndə mbee ka batənə.

²⁷ Ma Əntaɲfə, agi neenə nə ci ka sətə a ədzəmə ənja, kə shii ci hiima ɲga Ma'yanaakii acii makə sətə kadeesəkə ka ci, ci Ma'yanaakii a kədii aciikii ka madəbama ɲga ənjaakii.

²⁸ Kə shii amə oo'i, ma əɲjitə ca uudə tə Əntaɲfə, patənə ɲga sətə ca slənə də tii, ka tsakənə də tii, acii kə shii Əntaɲfə. Kə d̄ii ətsə ha'ə ka əɲjitə 'wii ci, kaa ca mbu'utəgi də sətə mwayi ci ka tii.

8:23 8.23 2 Koor. 5.2-5. **8:24 8.24** 2 Koor. 5.7; Ibər. 11.1.
8:25 8.25 2 Koor. 4.18. **8:27 8.27** Jab. 139.1. **8:28 8.28** Ayb. 2.10; Af. 1.11.

29 Aci ma ənjitə uugi Əntaŋfə tadənə tə tii, daga ŋukə dii ci aniya ŋga dəkəpaanə tə tii, kaa təya ndzaa makə sətə dii Uuzənaakii; kaa Uuzənəkii a ndzaanə ka ŋga təkəŋwanə ahada bəzə ndzəkəŋushi'inə əsə.

30 Makə dii ci aniya ha'ə, ca 'wa tə tii kaa təya ndzaanə ka ənjaakii. Ma ənjitə 'wii ci tə tii ha'ə, kə ŋgire ci tə tii ka ənji gooŋga, ca vii ka tii məghərvənə əsə.

Uudənə ŋga Əntaŋfə

31 Ya makə dii ha'ə əna, iitə banaama? Ya makə dii ci aba'ə amə nə Əntaŋfə saŋa, wu nə mbee ka panə daama?

32 Paa ci dəkəpaa Uuzənaakii abiikii maa, kə vii ci tə ci kaamə patə. Makə kə vii ci kaamə Uuzənaakəya, mi nə səkii paa ci ka viinə kaamə dii?

33 Wu saŋə mbu'i bahə wula ənji ŋga Əntaŋfwa? Əntaŋfə ci saakii baarəgi oo'i pooshi ma'inə aahatii.

34 Wu saŋə nə əndə vii ka tii ma'ina? Yeesu Aləmasiihu nə əndətə əŋki, ca madə agi maməətə ənja. Waatə əsə dasə da ciizəma Əntaŋfə. Ci ca kədii kaamə acii Əntaŋfə.

35 Makə dii ha'ə əna, wu nə əndəkii ca təkəe kaamə da uudənə ŋga Aləmasiihu? bwanea kwa, cibə kwa, anii ŋgəra'wa? Madəfənə kwa, ghanə kwa, asara kwa, anii wa?

8:29 8.29 Kwal. 1.18; Ibər. 1.6. **8:30 8.30** 1.7; 5.2; 2 Tees. 2.13-14. **8:31 8.31-34** Isaa. 50.8-9. **8:31 8.31** Jab. 118.6.
8:32 8.32 5.8; Yooh. 3.16. **8:34 8.34** 4.25; Slənə 2.33; Ibər. 7.25; 1 Yooh. 2.1. **8:35 8.35** 2 Koor. 5.14.

³⁶ Kə dīi makə sətə dīi manaahəkii asəkə malaaba ləkələkatə, oo'i, "Putaku niinə agi asara nga wa uusəra patə. Kə geegi ənji keenə makə bagatə ci ənjə a dzə ka la uurakii."

³⁷ Patə da ha'ə, agi patənə nga uushi'iitsa, tə'i amə da jaalanə daciikii ətə uu'i taamə!

³⁸ Acii kə shii nyi weewee, pooshi uushi ca təkēe kaamə da uudənaakii, taa əntəna, taa əpina, taa malaa'ika, taa uushi'iitə dadagyə ca dā ŋwanjuunə; taa əndzə'i nə səkii, taa aakəŋwa;

³⁹ taa duuniya dadagyə, taa nga dadagərə, pooshi uushi agi uushi'iitə ghənyi Əntanʃə patə ca təkēe kaamə da uudənə nga Əntanʃə daci Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu.

9

Əntanʃə da matadə ənjaakii

¹ Ma wabəənə cii kya moo banə koonə, tantanyinə, acii ma nyi, nga Aləmasiihu nə nyi, paa nyi ka jirakənə. Ma ədzəməki ənə ci Malaaba Ma'yanə a slənəgi, ci bii ka nyi oo'i, əntaa jirakənə cii kya jirakə.

² Lanə ka shanə nə tuunaaki anə ənjaaki. Pooshi zəmənəkii ka uudənə a ədzəməki

³ putə nga slikərənaaki. Maci ka tsakənə tə ənjaaki, kadfa ka luuvənə nə nyi naalanə nga Əntanʃə tə nyi, nya təkəgi da Aləmasiihu.

⁴ Tii nə matadə ənji nga Əntanʃə, ka tii geegi ci ka manjeevənaakii, təya ndzaanə agi

8:36 8.36 Jab. 44.23; 2 Koor. 4.11. **8:37 8.37** 1 Yooh. 5.4-5.

8:38 8.38 Af. 1.21; 1 Koor. 3.22; 15.24; 1 Piita 3.22. **8:39 8.39** 5.5; Yooh. 3.16; 2 Koor. 13.13; Af. 1.4; 2.4; 1 Tees. 1.4; 2 Tees. 2.16.

9:2 9.2-3 Shig. 32.32.

məghərəvənaakii da i ci. Kə d̄ii ci aləkawalə da tii, ca vii ka tii bariya, ca ɓaarii ka tii rəgwatə ci t̄əya paslə t̄ə ci. Ka tii d̄ii ci aləkawalə ŋga vii ka tii uushi'inə. *

⁵ Ma dzədzəshi'inətii əsə, madəlakii nə tii. Ma ka rəgwa ŋga əndə shiŋkinə əsə, agi slikerənətii shigi Aləmasiihu. Wa ənjə a d̄əla d̄ə ci, Əntaŋfə Əndə d̄a ŋwanjuunə agyanə taa wu patə ka ca'ə ndəŋwə ndəŋwə. *Aamiina. †

⁶ Ma sətə bii nya, əntaa banə bii nyi oo'i, pooshi Əntaŋfə mbu'utəgi d̄ə aləkawalaakii. Kə mbu'utəgi ci. Amma əntaa patənə ŋga ənji *Isərayiila nə matad̄ə ənji ŋga Əntaŋfə.

⁷ Əntaa patənə ŋga jijinyinə ŋga Ibərahiima əsə nə manjeevənaakii akəŋwacii Əntaŋfə. Kə bii Əntaŋfə ka Ibərahiima, “Jijinyinə ŋga Isiyaaku na ndzaanə ka naaku.”

⁸ Ətsə ca ɓaarii oo'i, t̄ə'i hara manjeeviitə pwayi Ibərahiima. Ma t̄əya, əntaa manjeevənaakii nə tii akəŋwacii Əntaŋfə. Amma, ma manjeeviitə pwayi ənji putə ŋga aləkawala ŋga Əntaŋfə, tii nə tantanyitə jijinyinə.

⁹ Acii wiinə makə sətə d̄ii Əntaŋfə aləkawalaakii, kə bii ci, “Ka saa'itə d̄əkəpaa nyi, ka ənyanə nə nyi, ka poonə nə Saraatu uundzə ŋgura.”

* **9:4 9.4** manjeevənaakii: Shig. 4.22; Hoos. 11.1; məghərəvənaakii: Shig. 16.10; 24.16-17; 40.34-35; aləkawalə: 'Wat. 17.7; Shig. 24.7-8; bariya: Shig. 20.24; aləkawalə ŋga viinə: 3.2,4; 4.13,17; Gal. 3.6,14. † **9:5 9.5** 15.8; Shig. 3.6,15; Aləmasiihu: Mat. 1.1; Rooma 1.3-4. **9:6 9.6** 3.3-4; 2.28-29. **9:7 9.7** 'Wat. 21.12; Mat. 3.9. **9:8 9.8** Gal. 3.7; 4.23. **9:9 9.9** 'Wat. 18.10,14.

10 Ha'ə əsə nə manjeevənə nga Rabeeka bəra'i. Ma təya, ka dənə rəŋwə nə tii, waatoo, dzədzəshi'inaamə Isiyaaku.

11-12 Ma saa'itə manjeeviitə ma'ə asəkətə, taa ŋgahi ma'ə ki mapoomə tə tii, ma'ə tii maɖamə uushi bwayakii taa ŋunyikii əsə, patə da ha'ə kə bii Əntaŋfə ka ki, əŋki ci, “Gawə na paslə ka dara.” Ma bii Əntaŋfə ka ki ha'ə, kaa ca ɓaarii oo'i, ci ca taɖə əndə makə sətə kaɖeesəkə ka ci. Ma cii kəya 'wa ənda, əntaa putə nga slənə nga ənda, amma ha'ə kaɖeesəkə ka ci.

13 Makə sətə dɪi manaahəkii asəkə ləkaləkətə oo'i, “Kə uu'i nyi tə Yakubu, nya kaaree ka Isəwa.”

14 Iitə nee amə ətsa? Pooshi gooŋgaanə aashi Əntaŋfə kwa? Tə'i gooŋgaanə ashikii.

15 Acii kə shi ca bii ka Muusa, əŋki ci, “Ka nəhənə nə nyi təgunuunə nga taa wu patə kaɖeesəkə ka nyi. Nya tsakə taa tə wu patə kaɖeesəkə ka nyi əsə.”

16 Acii ha'ə, ma taɖənə nga Əntaŋfə tə ənda, əntaa putə nga moonə nga əndəkii, əntaa putə nga slənaakii əsə, amma putə nga nəhə təgunuunə nga Əntaŋfə.

17 Tə'i manaahəkii asəkə ləkaləkətə nə sətə shi Əntaŋfə a bii ka *Fəriauna, “Ma ta'i nyi tə hə kaa ha ndzaanə ka ŋwanwa, kaa nya slənə də hə, nya ɓaarii baawəɖaaki aɣyanəku, kaa əŋjə a dələ də nyi taa dama patə asəkə duuniya.”

9:10 9.10-12 Wat. 25.21-23; Rooma 11.6. 9:13 9.13 Mal. 1.2-3.

9:14 9.14 3.5; Dzək. 32.4. 9:15 9.15 Shig. 33.19; Mat. 20.1-15.

9:16 9.16 Af. 2.8. 9:17 9.17 Shig. 9.16.

18 Aci ha'ə, paŋgəraŋə oo'i, aɡi nəhənə nə Əntaŋfə təɡunuunə ŋga taa wu patə kaɔeesəkə ka ci. Maɔa kaɔeesəkə ka ci əsə, ca ndaləɡi moodəfə ŋga əndə'i ənda.

Nəhə təɡunuunə ŋga Əntaŋfə da mabətəsəkaakii

19 Kə shii nyi ka ləɡwanə nə əndə'i əndə ahadoonə oo'i, "Maɔa Əntaŋfə ca kavə əŋji ka ɔa taa mi pata, ka mi ɔii cii kəya ka nə ka 'waslyakəənə ŋga əŋja?"

20 Guvakya! hə wu saŋə bahə ɔa mabizhinə ka Əntaŋfwa? Ma uuda, paa ci ka ləɡwanə ama əndətə ɡhənyi tə ci oo'i, "Ka mi ɡhənyi hə tə nyi makə ənə ha'a?"

21 Ma əndə ɡhənə uuda, ci nə əndə da baawəɔa ŋga ɡhənə taa mi patə mwayi ci. Maɔa mwayi ci, ka ɡhənətənə nə ci uudiinə bəra'i də maŋɡabə ndzaba rəŋwə; əndə'i ŋga slənəɡinə taa guci patə, əndə'i əsə, see tə'i saa'ikii slənəɡinə nə əŋja.

22 Ha'ə nə Əntaŋfə əsə ɔii. Kə mwayi ci ɔaarii mabətəsəkaakii, kaa əŋjə a shii baawəɔaakii. Amma patə da ha'ə, aɡi sə'wanə nə ci tə əŋjitə ca bəzee ka səkəkii. Tə tii nii kəya zamagi.

23 Kə mwayi ci əsə ɔaarəɡi tə ɔunuunaakii ka əŋja, waatoo ka əŋjitə cii kəya nəhə təɡunuunatii, ca ɔəkəpaa tə tii kaa təya ndzaanə aɡi ɔunuunaakii.

9:18 9.18 Shig. 4.21; 7.3; 9.12; 14.4; 1 Piita 2.8. **9:20 9.20** Isaa. 29.16; 45.9. **9:21 9.21** Irim. 18.6; 2 Tim. 2.20. **9:22 9.22** 2.4,8. **9:23 9.23** 5.2.

24 Amə nə ənjitə ta'i ci taamə. Əntaa agi *Yahudiinə tanə ta'i ci, amma da i agi ənjitə əntaa Yahudiinə əsə.

25 Makə sətə bii ci asəkə ləkaləkətə ŋga Hoosaya oo'i,

“Ma ənjitə pooshi sha ndzaa ka ənjaaki, ka 'wanə nə nyi tə tii ənjaaki.

Ma hanyiitə paa nyi nja uudə tə tii əsə, ka 'wanə nə nyi tə tii moodəkəyaaki.

26 Ka hatsə ha'ə əsə, nə hatə shi ca bii ka tii əntaa ənjaaki nuunə,

davə əsə nə ənjə a ba ka tii

manjeevənə ŋga Əntanfə Əndə vii əpinə nə tii.”

27 Kə wabi Isaaya əsə agyanə ənji Isərayiila, əŋki ci, “Taa ŋgahi makə mandzənə ama gəərə nə laŋənə ŋga ənji Isərayiila, amma gi'u ahadatii nə ənjitə na upaa luupaanə.

28 Pooshi Slandanə na səkəpaa na, pii pii nii kəya lagi gəŋwanə ka ənja.”

29 Ka danə makə sətə nyaahə Isaaya əsə, əŋki ci, “Maci pooshi Slandanə Əndə baawəfa bwasee kaamə ka hara slikerənə gaamə, kadfa kə zagi amə dza'ə makə ŋga *Sadooma da *Gwamoorā.”

Da də'wa kaa Yahudiinə a upaa luupaanə

30 Mi sanə ci ətsə a moo baarəna? Ma cii kəya baarə, ma ənjitə əntaa Yahudiinə, pooshi tii sha ali rəgwa ŋga ndzaanə ka ənji goonŋa akəŋwacii Əntanfə. Patə da ha'ə, ənji goonŋa

9:24 9.24 1.16; 10.12. 9:25 9.25 Hoos. 2.25; 1 Piita 2.10. 9:26 9.26 Hoos. 1.10. 9:27 9.27-28 Isaa. 10.22-23. 9:29 9.29 Isaa. 1.9.

nə tii akəŋwacii Əntaŋfə ŋga əna, acii kə vii tii gooŋga ka Yeesu.

³¹ Ma Yahudiinə, agi alə bariyatə ca kavə tə tii ka ndzaanə ka ənji gooŋga akəŋwacii Əntaŋfə nə tii, amma paa tii upaa.

³² Mi saŋə dʒii paa tii upana? Ma dʒii ha'ə, acii də slənə ŋga ŋgeeriitii dʒii tii gazhi'waanə ŋga ndzaanə ka ənji gooŋga akəŋwacii Əntaŋfə, əntaa də vii gooŋga ka Yeesu. Agi pu'unə nə tii ashi faara pu'unə, təya kulagi.

³³ Tə'i ha'ə manaahəkii makə ətsə asəkə ləkələkətə ŋga Əntaŋfə oo'i,
 “Tsaamuu wanyinə ka kapaa əndə'i faara asəkə *Sihyoona.

Ma faarakii, ka ndzaanə nə ci ka faara pu'unə ŋga ənja,
 ci na kulapaa də ənja.

Amma ma əndətə vii ka ci gooŋga,
 paa nyi na dʒavə ka ci ayinə shaŋə.”

10

¹ Ndzəkəŋushi'inəkya, ŋga'ə ka nyi ka shaŋə kaa ənjaaki *Yahudiinə a upaa luupaanə. Agi dʒanə nə nyi də'wa, kaa təya upaa.

² Kə nee nyi, kə kavə tii nə ka nə'unə tə Əntaŋfə ka shaŋə, amma ma'ə tii agi təkunə.

³ Paa tii paaratəgi də rəgwatə ci Əntaŋfə a ŋgərə tə ənji ka ənji gooŋga. Acii ha'ə pooshi tii luuvə kaa təya vii natii nə ka Əntaŋfə, kaa təya ndzaa ka ənji gooŋga akəŋwaciikii. Amma

9:30 9.30 10.20. **9:31 9.31** 10.2-3. **9:32 9.32** 4.4-5. **9:33**
9.33 Isaa. 8.14; 28.16; 1 Piita 2.6-8. **10:1 10.1** 9.1-3. **10:2 10.2**
 Slənə 22.3.

agi alənə nə tii natii rəgwa ŋga ndzaanə ka ənji gooŋga akəŋwaciikii.

⁴ Ma ətsa, pooshi ka dʌnə, acii ma sətə ci *bariya a moo banə, Aləmasiihu shi ka mbu'utəginə. Ma shi ci, kaa taa wu patə vii ka ci gooŋga a ndzaanə ka əndə gooŋga akəŋwacii Əntaŋfə.

Moone ŋga Əntaŋfə kaa patənə ŋga ənjə a upaa luupaanə

⁵ Wiinə sətə nyaahə Muusa agyanə ndzaanə ka əndə gooŋga akəŋwacii Əntaŋfə də nə'u bariya, kə bii ci, “Ma əndətə ca nə'utə bariya, ci na mbədfə.”

⁶ Amma ma agyanə ndzaanə ka əndə gooŋga akəŋwacii Əntaŋfə dagi vii gooŋga, kə nyaahə ənji oo'i, “Ga ha ba ka naaku na, wu saŋə nə ndərənə aadəgya?” Waatoo ka kiranə tə Aləmasiihu.

⁷ “Ga ha ba əsə, wu saŋə nə jimənə aagi ənjə a gu'a?” Waatoo ka ŋgiranə tə Aləmasiihu.

⁸ Acii kə bii ləkələkətə, “Kədəhə abii unə nə wabənə ŋga Əntaŋfə. Agi wabənə nuunə agyanəkii, una ŋgərəvə aa moodəfuunə.” Ci nə habaranə ciina waaza koonə agyanə vii gooŋgaanə.

⁹ Madʌ kə bagyuunə putsəkə də moonə oo'i Yeesu nə Slandanaamə, una vii gooŋga də moodəfə rəŋwə oo'i, weewee kə madəe Əntaŋfə ka ci agi maməətə ənja, ka upaanə nuunə luupaanə.

10:3 10.3 1.17. **10:4 10.4** Gal. 3.24-25. **10:5 10.5** Leew. 18.5; Gal. 3.12. **10:6 10.6-8** Dzək. 30.12-14. **10:9 10.9** 1 Koor. 12.3; Fil. 2.11.

¹⁰ Acii də moodəfə rəŋwə vii amə gooŋga. Də ha'ə ndzaa amə ka ənji gooŋga akəŋwacii Əntaŋfə. Də maamə bagyaamə putsəkə. Də ha'ə upaa amə luupaanə əsə.

¹¹ Kə bii ləkələkatə ŋga Əntaŋfə oo'i, "Ma əndətə vii ka ci gooŋga, paa nyi na dəvə ka ci ayinə shaŋə."

¹² Ma wabəətsa, taa ka wu patə. Acii pooshi kama kamaanə ahada Yahudiinə da ənjitə əntaa Yahudiinə. Rəŋwə dyaŋə nə Slandanə ŋga patənə ŋga ənja. Ci ca də barəkaanə ka patənə ŋga ənjitə ca kədii luupaanə aciikii.

¹³ Kə dīi makə sətə bii ləkələkatə oo'i, "Taa wu patə kədii luupaanə acii Slandana, ka upaanə nə ci."

¹⁴ Amma, iitə saŋə mbeenə tii ka kədii luupaanə aciikii mađa pooshi tii vii ka ci gooŋga? Iitə mbeenə tii ka vii ka ci gooŋga mađa pooshi tii fii habarakəya? Iitə mbeenə tii ka fanə mađa pooshi ənji waazii ka tii habarakəya?

¹⁵ Iitə mbu'unə waazəkii ka tii, mađa pooshi ənji sləkee ka ənji waazanə ka təya? Kə dīi makə sətə bii ləkələkatə oo'i, "Dagwakii ka shaŋə nə shinə ŋga ənji waaza Njunyi Habara."

¹⁶ Amma gi'u ahadatii liwə Njunyi Habara. Isaaya ci saakii, kə bii ci, "Slandana, wu saŋə luuvə waazə geena?"

¹⁷ Acii ma vii gooŋgaanə, dagi fa Njunyi Habara ca shigi. Ma fa Njunyi Habara əsə, dagi waazanə tə Aləmasiihu ca shigi.

10:11 10.11 9.33. **10:12 10.12** 3.22. **10:13 10.13** Yaw. 3.5.
10:15 10.15 Isaa. 52.7. **10:16 10.16** Isaa. 53.1; Yooh. 12.38.
10:17 10.17 Yooh. 17.20.

18 Amma kə ləguyi nyi, əŋki nyi: ya, tanta-nyinə pooshi tii fii Njunyi Habara nii? Weewee kə fii tii. Makə sətə bii ləkaləkətə oo'i, "Kə fii ənji uura ŋga ənji waazanə asəkə duuniya patə. Taa dama patə kə mbu'i waazanatii asəkə duuniya."

19 Nya ənə ka ləgwanə: pooshi ənji Isərayiila paaratəgi kwa? Weewee kə paaratəgi tii, amma paa tii luuvə. Ma ŋga təkəŋwanə, kə bii Muusa, əŋki ci,
"Ma bii Əntanfə, ka kavənə nə nyi tuunə koonə sərəhə tə ənjitə mambu'umə bahə hanyinə.

Nya kavə tuunə ka bəzə səkə aashi ənjitə pooshi shii taa mi."

20 Ma Isaaya nə ci, paŋgəraŋə bagi ci, kə bii ci,
"Ma bii Əntanfə, ma ənjitə pooshi agi alənə tə nyi,
tii lapaa tə nyi.
Kə shigi nyi ka ənjitə pooshi agi laagwanə tə nyi."

21 Amma ma agyanə ənji Isərayiila, kə bii ci,
"Uusəra patə nə nyi agi vii ciinəki ka purətə hanjaliinə da ənji panə tə nyi."

11

Təgunuunə ŋga Əntanfə agyanə ənji Isərayiila

¹ Takumə kaa nya ləgwa, ya saŋa, kə kaaree Əntanfə ka ənjaakii *Isərayiila kwa? Poosha, nyi ka naaki nə maa, əndə Isərayiila nə nyi, jijinə

10:18 10.18 Jab. 19.5. 10:19 10.19 Dzək. 32.21; Rooma 11.11.

10:20 10.20 Isaa. 65.1; Rooma 9.30. 10:21 10.21 Isaa. 65.2.

nga Ibərahiima agi slikərənə nga Beejaminə nə nyi əsə.

² Pooshi Əntanƒə kaaree ka ənjaakii taa gi'u, acii ci ta'i tə tii daga ɲukə. Kə shii unə sətə bii ləkələkətə hatə kirə *Iliya tuunaakii agyanə ənji Isərayiila,

³ ətə bii ci, “Ya'ə Slandana, kə bəələgi tii anabiinaaku, təya waalagi ha nga ɗa ka hə sataka. Nyi rəɲwə dyanə mbəɗaanə. Watiinə ka aalə rəgwa nga bələginə tə nyi.”

⁴ Wiinə sətə jikəvə Əntanƒə ka ci, əɲki ci, “Kə ɗəkəpaa nyi ka naaki nə ənji dəbu'u məɗəfə pu'unə. Pooshi tii sha pasli tə Ba'ələ.”

⁵ Ha'ə əsə ɗii ka ənə saa'i, tə'i ənji gi'u ətə ta'i Əntanƒə ahada ənji Isərayiila putə nga pwapoonaakii ka tii.

⁶ Ma tadənaakii tə tii, putə nga pwapoonaakii ka tii, əntaa putə nga slənati. Acii maci putə nga slənətə ci əɲjə a ɗa ta'i ci tə tii, kə ndzaa ci ətsə əntaa tantanyinə nə pwapoonaakii.

⁷ Ma kamə, ma ənji Isərayiila, paa tii upaa sətə ci təya alə. See matadə əɲjitə gi'u tanə upaa səkii. Ma hara ənji, kə kaaree tii ka fa 'wanə nga Əntanƒə.

⁸ Kə ɗii makə sətə ɗii manaahəkii asəkə ləkələkətə oo'i, “Kə kavə Əntanƒə tə tii kaa təya təkuree ka paaratə də uushi. Ca'ə ənshinə pooshi uushi ci təya nee taa fanə.”

⁹ Kə bii Dawuda əsə,

11:1 11.1 Slənə 22.30; 2 Koor. 11.22; Gal. 1.13-14; Fil. 3.5.
11:2 11.2 11.29; Jab. 94.14; Irim. 31.37. **11:3 11.3-4** 1 Meem. 19.10,14,18. **11:5 11.5** 9.27. **11:6 11.6** 4.5; Gal. 3.18. **11:8 11.8** Isaa. 29.10; Dzək. 29.3; Mat. 13.14-15.

“Wa ca dfa ɛnjɛ a kɛsɛ tɛ tii agi kumɛnatii!
 Wa tɛya kula. Wa ɛnjɛ a dzatɛ tɛ tii!

¹⁰ Wa ca dfa ɛnjɛ a pa'ɛgi ginɛtii,
 acii ga tɛya neegi dɛ uushi.

Wa ca dfa tɛya sa cibɛ uusɛra patɛ.”

¹¹ Ha'ɛ ɛsɛ, wiinɛ ɛndɛ'i uushi cii kya lɛgwa:
 Ya sanɛ ya ɛnji Isɛrayiila, makɛ pu'i tii, kulii tii,
 paa tii ka madɛnɛ ma'ɛ kwa? Ka madɛnɛ nɛ
 tii. Amma putɛ nɛga 'waslyakɛɛnatii upaa ɛnjitɛ
 ɛntaa Yahudiinɛ luupaanɛ, kaa Yahudiinɛ a shii
 sɛrɛhɛnɛ ka tii.

¹² Aciikii ha'ɛ, ma 'waslyakɛɛnɛ nɛga
 Yahudiinɛ, barɛkaanɛ lanɛ kira ci aa duuniya.
 Dɛ ghatɛ paaratɛginatii upaa ɛnjitɛ ɛntaa
 Yahudiinɛ ka barɛkaanɛ lanɛ. Makɛ dɛii ci, kɛ
 kira 'waslyakɛɛnatii barɛkaanɛ lanɛ ɛtsa, madɛ
 kɛ ɛnya tii aakɛɛwacii ɛntanɛfɛ, ka ndzaanɛ nɛ
 barɛkaanɛkii lanɛ dɛrɛva.

Upaa luupaanɛ nɛga ɛnjitɛ ɛntaa Yahudiinɛ

¹³ Takumɛ kaa nya wabɛ koonɛ dɛii ɛnjitɛ
 ɛntaa Yahudiinɛ. Ma nyi, ma slɛkee ɛntanɛfɛ ka
 nyi, kaa nya ndzaanɛ ka maslɛkee ɛndɛ ahada
 ɛnjitɛ ɛntaa Yahudiinɛ. Ma slɛnɛtsa, ka dɛlaginɛ
 nɛ nyi,

¹⁴ kaa ca shii kavɛnɛ tɛ Yahudiinɛ kaa tɛya
 sɛrɛhɛ tuunɛ, mbu'u ka upaanɛ nɛ hara ɛnji
 luupaanɛ.

¹⁵ Madɛ ma kaareenɛ nɛga ɛntanɛfɛ ka tii, dɛ
 ci ndzaa ɛnji *duuniya patɛ ka guviinɛ nɛga
 ɛntanɛfɛ, iitɛ dɛanɛkii madɛ kɛ luuvɛ ɛntanɛfɛ tɛ

tøya? Ka ndzaanə nə ci makə ənjitə məəki, tøya ənə ka madənə da i əpinə amatii.

¹⁶ Mada kə vii ənji ka Əntanfə təkəŋwanə nga buroodi gi'u, kə ndzaa ci ətsə, naakii patə nə buroodikii. Mada ma slərəginə nga ənfwa, nga Əntanfə, naakii əsə nə ciinə nga ənfukii.

¹⁷ Tə'i ənfwə zayitunə nga yaa. Kə biiyigi hara ciinəkii, ənjə a ŋgərə ciinə nga zayitunə nga bilinə, ənjə a gəŋutəgi da ətə nga yaa. Ma unə ənjitə əntaa Yahudiinə, makə zayitunə nga bilinə nuunə. Wanuunə agi upaa ŋgeerənə nga ndzaanə nga Yahudiinə.

¹⁸ Acii ha'ə, goona bərapaa tə tantanyitə ənfwa. Ma unə, ciinə nga ənfwə nuunə. Əntaa unə kəsəpaa slərəginə, amma slərəginə kəshi tuunə. Acii ha'ə, goona haŋətə noonə na.

¹⁹ Mbu'u ka banə nə hə, “Awa, ma pwaatəgi ciinə nga ənfwa, kaa ənjə a shii gəŋutəginə də nyi.”

²⁰ Goonga, putə nga ghatə vii goonɡatii ka Yeesu pwaatəgi ənji tə tii. Ma una, putə nga vii goonɡa goonə gəŋutəgi ənji duunə aashi ənfukii. Acii ha'ə, goona haŋətə noonə na, amma ŋɡwaləmə.

²¹ Acii ma Əntanfə, paa ci nyihə təgunuunə nga tantanyitə ənfwa, waatoo Yahudiinə, makə kə kaaree tii ka ci. Ha'ə nuunə əsə. Mada kaaree unə ka ci, paa ci ka nəhə təgunuunə goonə.

²² Kə nee amə, ma Əntanfə, nga'ə nə ci, iza'u nə ci əsə. Iza'u nə ci ka ənjitə kulii. Ma

koonə, mada kə gi unə aakəŋwa də ndzaanə agi ŋga'ənaakii, maŋga'a əndə nə ci. Amma mada pooshi, ka pwaatəginə nə ənji tuunə.

²³ Ma Yahudiinə əsə, mada kə bwasee tii ka ghatə vii gooŋgatii, ka ənəgərənə nə Əntaŋfə də tii ka hatii ŋga ŋukə. Acii ka mbeenə nə ci ka danə ha'ə makə ətsa.

²⁴ Ma unə ənjitə əntaa Yahudiinə, ənfwə ŋga bilinə nuunə. Ka mbeenə nə ci ka ŋgərənə tuunə, ca gəŋutəgi da ənfwə ŋga yaa. Sakwa Yahudiinə dīi? Ka mbeenə nə ci ka ŋgərə tə tii, waatoo tantanyitə ənfwə yaa, ca ənə ka gəŋutəginə.

Pwəpoonə ŋga Əntaŋfə ka ənji patə

²⁵ Ndzəkəŋuushi'inəkya, ŋga'ə ka nyi koona paaratəgi də uushi rəŋwə, waatoo, sətə nji ma'umbeekii, acii goona səkəpaanə ka banə oo'i, kə shii unə patənə ŋga uushi'inə. Ma ndalənə ŋga moodəfə ŋga ənji Isərayiila, əntaa ka ca'ə ndəŋwə ndəŋwə, amma kadə na uudə, waatoo saa'itə nə mambu'u laŋənə ŋga ənjitə əntaa Yahudiinə a shi patə aatsaa sədə Əntaŋfə.

²⁶ Makə ətsə ha'ə nə patənə ŋga ənji Isərayiila a upaa luupaanə, makə sətə bii ləkələkətə oo'i, "Ka shinə nə Maluu də *Sihyoona, ca ŋgərəgi patənə ŋga ŋgərəkikinə ahada jijinyinə ŋga Yakubu.

²⁷ Saa'ikii nii kya ŋgərəgi ka tii 'waslyakəənatii, ci nə aləkawalətə nii kya da da tii."

²⁸ Ma Yahudiinē, ənji daawaanē nga Əntanfə nə tii ka rəgwa nga Njunyi Habara, kaa una shii upaa luupaanə. Amma kə ndzaa tii ka moodəkəyaakii putə nga tadənaakii tə tii da dzədzəshi'inətii.

²⁹ Acii ma Əntanfə, paa ci ka zə'u də hiima agyanə əndətə ta'i ci da əndətə dīi ci ka ci barəkaanə.

³⁰ Ma unə ənjitə əntaa Yahudiinə, kə dīi unə purətə hanjakaanə ka Əntanfə njukə. Amma kə nyihə Əntanfə təgunuunə goonə putə nga ghatə fanə tə ci nga Yahudiinə.

³¹ Ha'ə əsə ci Yahudiinə a dā purətə hanjakaanə ka Əntanfə nga əna. Amma ka nəhənə nə Əntanfə təgunuunətii, putə nga təgunuunaakii ətə cii kəya nəhə agyanuunə.

³² Acii kə pa'əgi Əntanfə tə ənji patə makə ənji furəshina putə nga ghatə fanətii tə ci kaa ca shii nəhə təgunuunətii.

Dəlaamə də Əntanfə

³³ Ma Əntanfə, mawahə nə ci ka shaŋə, kə shii ci uushi'inə patə, pooshi əndə mbee ka bagi hiimaakii. Pooshi əndə paaratəgi də rəgwaakii əsə.

³⁴ “Wu saŋə shii hiima nga Slandana? Wu saŋə mbu'i bahə ka ka ci hiima?”

³⁵ Wu sha vii ka ci dəmənə?”

³⁶ Acii uushi'inə patə ci tagii. Daciikii ndzaa uushi'inə patə, ka ci saakii. Naakii nə dūunuunə ka ca'ə ndəŋwə ndəŋwə! *Aamiina.

11:29 11.29 3.3-4; 15.8. **11:32 11.32** 3.22; Gal. 3.22. **11:33 11.33** Ayb. 11.7; Jab. 139.17. **11:34 11.34** Ayb. 15.8; Isaa. 40.13. **11:35 11.35** Ayb. 41.3. **11:36 11.36** 16.27; 1 Koor. 8.6.

12

Ndzaanə nga əndə slənə ka Əntanƒə

¹ Ndzəkəŋushi'inəkya, putə nga nəhə təgunuunə gaamə nga Əntanƒə cii kya wabə koonə. Ci dɪi cii kya kədii tuunə koonə vii noonə nə ka Əntanƒə, koonə ndzaanə ka satakətə da i əpinə. Viimə noonə nə patə ka ci, makə sətə kadeesəkə ka ci. Ətsə nə matahu rəgwa nga paslənə ka ci.

² Goona dā makə sətə ci ənji *duuniya a dā. Amma, wa Əntanƒə a zə'wee ka hiima goonə kurakii, koonə shii sətə cii kəya moo. Waatoo, koonə shii ŋunyi uushi, sətə ca kadeesəkə ka ci, da koonə shii gooŋgaanə.

³ Ma cii kya ba əna, putə nga pwapoonə nga Əntanƒə ka nyi. Agi banə nə nyi ka taa wu ahadoonə, ga ca ŋgərə naakii na palee ka sətə dɪbə. Amma, wa ca hətəpaa naakii nə makə sətə dɪbə. Taa wu patə, wa ca dā slənə də vii gooŋgaakii makə sətə vii Əntanƒə ka ci kaa ca slənəgi.

⁴ Kə shii amə, rəŋwə nə shishinə nga ənda, amma tə'i purəŋanyinə kama kama ətə gəŋutəgi də ci, taa ŋgutə purəŋanə patə da slənəakii.

⁵ Ha'ə əsə, taa ŋgahi laŋə naamə, shishinə rəŋwə naamə agi ləbənə gaamə da Aləmasiihu. Magəŋukii naamə patə ka ha rəŋwə, makə sətə dɪi purəŋanyinə kama kama ashii shishinə rəŋwə.

12:1 12.1 6.13; 1 Piita 2.5. **12:2 12.2** Af. 4.22-24; 1 Tees. 5.21.

12:3 12.3 1.5; Mat. 20.26; 1 Koor. 12.11,28; Af. 4.17. **12:4**

12.4-5 1 Koor. 12.27.

⁶ Kə dīi Əntanfə kaamə pwapoonə nga dfa slənənyinə kama kama. Aci ha'ə, mada waaza Nynyi Habara nə pwapootə dīi Əntanfə kaamə, tyasə see a waazaamə makə sətə dīi vii goonğa gaamə.

⁷ Mada pwapoonə nga tsakə ənja, tyasə see a tsakaamə tə tii. Mada ka dzəgunənə ka ənji əsə, tyasə see a dzəgunaamə ka ənja.

⁸ Mada ka tsakə ngeerənə ka hara ənja, tyasə see a dfaamə ha'ə. Mada pwapoonə nga ndzaanə nga ciinə fitə əsə, vii amə də ədzəmə rəjwə. Mada pwapoonə nga ndzaanə ka matakəjwanə əsə, slənaamə də gazhi'waanə. Mada pwapoonə nga dfa nga'aanə ka hara ənji əsə, dfaamə də moodasəka.

⁹ Wa uufənə goonə a ndzaanə nga tantanyinə. Goona slənə bwaya bwayaanə shəjə. Kəsətəmə goonğaanə təjə təjə.

¹⁰ Makə dīi ci ndzəkəjushi'inə nuunə putə nga Aləmasihu, uufəməshinə ahadoonə, dfaamə gazhi'waanə nga dfaunətəshinə ahadoonə.

¹¹ Damə slənə də gazhi'waanə, goona ənyadə. Damə slənə ka Slandanə də ədzəmə rəjwə.

¹² Ma kanətsə kii unə ka Əntanfə, wa ca kavə tuunə ka ndzaanə də moodasəka. Ndzaamə də sə'watənə agi sa cibənyinə goonə, una dfa də'wa uusera patə.

12:6 12.6-8 1 Koor. 12.4-11; 12.27-14.40; 1 Piita 4.10-11. **12:7 12.7-8** Slənə 6.1-3; 2 Koor. 9.5,7. **12:9 12.9** 2 Koor. 6.6; 8.24; 1 Tim. 1.5; 1 Piita 1.22; 1 Koor. 13.4-7. **12:10 12.10** 14.15; Yooh. 13.14-15; Gal. 5.13; 6.3,10; Af. 4.2; Fil. 2.2-3. **12:11 12.11** 8.9; Gal. 5.25; Səniinə 3.15. **12:12 12.12** 5.2-3; 8.24-25; Mat. 24.13,22; Luka 18.1; 1 Koor. 10.13; 1 Tees. 2.14.

13 Təkəpaamə uushi'inə da ndzəkəŋushi'inə ənji nə'unə ətə pooshi uushi aciitii, una luu mu'uminə aahoonə aasii.

14 Ma ənjitə ca cibee koonə, kədiimə acii Əntənfə, kaa ca də ka tii barəkaanə; goona kədii ka tii saawanə.

15 Damə moodasəkə da ənjitə ca də moodasəka. Tuumə ka hakii da ənjitə ca tuu əsə.

16 Ndzaamə ka ma rəŋwə. Goona haŋətə noonə na. Amma, ma dəanuuna, həətəpaamə noonə nə ka də taa ŋgutə tsarə ŋga slənə ka ənja. Goona ŋgərə noonə nə makə kə shii unə uushi palee ka tii.

17 Mada kə dīi əndə koonə bwaya bwayaanə, goona ənəpaagi ka ci də bwayakii. Amma dəmə gazhi'waanə ŋga də sətə ci ənjə a nee oo'i, ŋga'ə dīi unə.

18 Damə gazhi'waanə ŋga ndzaanə agi jamənə da patənə ŋga ənja.

19 Kadashinyinaakya, mada kə dīi ənji koonə bwaya bwayaanə, goona ki'i noonə. Amma, ma dəanuuna, bwaseemə ka ci, aadə məbətəsəkə ŋga Əntənfə a kula aanə əndəkii. Makə sətə dīi manaahəkii asəkə ləkaləkatə oo'i, "Nyi na ki'i, bii Slandana."

20 Tə'i manaahəkii asəkə ləkaləkatə əsə oo'i, "Ndi zəmə ka əndə daawaanaaku. Mada dīi meegiirənə tə ci, ndii ka ci mə'inə. Acii də dənə

12:13 12.13 Gal. 6.10; Ibər. 13.2. 12:14 12.14 Mat. 5.44.

12:15 12.15 Ayb. 30.25; 1 Koor. 12.26; 2 Koor. 11.29. 12:16

12.16 Wəf. 3.7; 1 Koor. 1.10-11,19-20,27-28; 8.1. 12:17 12.17

Wəf. 20.22; 1 Koor. 6.7; 1 Tees. 5.15; 1 Piita 3.9. 12:19 12.19

Dzək. 32.35; Mat. 5.39.

ha'ə makə ətsə dəvənəku ka ci ayinə, ca ətsa tə ci makə gunə.”

²¹ Goona kapaa rəgwa kaa bwaya bwayaanə a jaala agyanuunə, amma jaalamə anəkii də dā ŋga'aanə.

13

Wa əndə nə'unə a nə'u sətə ci gayinə a ba

¹ Taa wu patə, wa ca nə'u, ca fa tə gayinə ŋga hanyinə. Acii pooshi əndə ca dā ŋwanjuunə mada pooshi Əntanfə vii ka ci. Ma ənjitə ca dā ŋwanjuunə, Əntanfə ta'i tə tii.

² Acii ha'ə, taa wu patə kaaree ka gayinə, kə kaaree ci ka sətə dīi Əntanfə ətsa. Ma əndətə ca dā ha'ə, gəŋwanə ŋga Əntanfə cii kəya əlya aagyanəkii.

³ Acii ma gayinə, pooshi ənji slənə ŋga'aanə ka ŋgwalənə aciitii. Ənji dā bwaya bwayaanə nə ŋgwalənə. Mada ŋga'ə koonə koonə ndzaanə yadə ŋgwalənə acii gawa, see a dfoonə goonŋaanə, kaa ca dəlagi duunə.

⁴ Acii ma tsarə ŋga əndətsa, əndə slənə ka Əntanfə nə ci, ka shii tsakənə duunə. Amma mada kə dīi unə bwaya bwayaanə, ka ŋgwalənə nuunə aciikii. Acii ma baawədatə vii Əntanfə ka ci, əntaa ŋga zabə, amma kaa ca slənəgi ka ci ka dzalə ənjitə ca dā bwaya bwayaanə.

12:20 12.20 Wab. 25.21-22; Mat. 5.44. **13:1 13.1-7** Slənə 5.29;
Tit. 3.1; 1 Piita 2.13-14; Səniinə 13; 20.4. **13:1 13.1** Wab. 8.15-16.
13:3 13.3 1 Piita 2.14; 3.13.

⁵ Acii ha'ə, nga'ə mada fii ənji gayinə. Əntaa wata acii bəzee ka səkə nga Əntanjə, amma putə nga shiitə shii hə oo'i, dagwa uushi cii kwa də.

⁶ Ci d̄ii əsə cuuna ki'i tsəka. Acii ma *ənji luu tsəka, mada kə d̄ii tii slənəkii də rəgwakii, slənə nga Əntanjə ci təya də.

⁷ Acii ha'ə, ki'imə ka tii sətə dəbee una ki'i ka tii. Taa ŋgutə tsarə nga tsəkə patə dəbee una ki'i, ki'imə. Ha'ə əsə, famə tə ənjitə dəbee una fa tə tii, haŋətəmə tə ənjitə dəbee una haŋətə tə tii əsə.

Uudəshinə ahada ənji nə'unə

⁸ Goona luuvə kaa dəmənə a ndzaanə ashuunə. Uudəshimə aakəŋwa aakəŋwa, acii ci nə dəmənəətə ashuunə. Taa wu patə uu'i tə ənja, kə nə'utə ci bariya ətsa.

⁹ Ma bariya, kə bii ci kaamə, "Goona aləhiinə. Goona bələhiinə. Goona hərə. Goona sərəhə." Patənə nga bariyanyiitsa da hara bariyanyinə, wiinə hatə njanə tii, waatoo, "Uuduu tə əndətə abiiku makə sətə cii kwa uudə naaku na."

¹⁰ Ma əndətə da uudənə a ədzəməkii, paa ci ka də daawaanə ka əndətə abiikii. Acii ha'ə, ma uudənə, ci mbu'utəgi də bariya patə.

¹¹ Dəmə aakəŋwa də d̄anə ha'ə, makə kə shii unə, kə uugi saa'i nga vədəhənə goonə ka ŋunyinə mbu'yanə, waatoo saa'i nga uudəpaa upaa luupaanə gaamə. Ma saa'itsa, kə uugi

13:5 13.5 2.15. **13:7 13.7** Mat. 22.21. **13:8 13.8-10** Yooh. 13.34; 1 Koor. 13; 16.14; Gal. 6.10. **13:9 13.9** Dzək. 5.17-21; Leew. 19.18; Mat. 22.34-40; Gal. 5.14; Yak. 2.8-13.

mbəshanə, əntaa makə ənə dzəgi aaba'ə saa'itə 'watəgi amə vii gooŋga.

¹² Kədəhə nə ha ka pukənə, pooshi vədə ma'ə. Bwasee amə ka dā slənə ŋga təkunə. Nğəraamə uushi'inə ŋga paginə kaama dā panə agi camənə.

¹³ Makə dīi ci ənji ŋga camənə naamə, wii amə agi camənə, makə sətə dəbee ama wii. Gaama ka naamə ka dā ajjijənənə da saasa ənvwa. Bwasee amə ka aləhiinə da badawaanə, ama bwasee ka paapanə da sərəha.

¹⁴ Nğərəmə tə Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu kaa ca ndzaanə ashuunə, una bwasee ka dā sətə ca kafeesəkə ka shishinuunə. Goona nə'u hiima ŋga shishinuunə.

14

Goona lagi gəjwanə agyanə əndə nə'unə makə unə

¹ Ma əndə nə'unə ətə matəkii agi vii gooŋgaakii, luumə tə ci aahadoonə. Amma goona dā ka ci mabizhinə agyanə hiimaakii.

² Ma vii gooŋga ŋga əndə'i ənda, kə kapaa ci ka ci rəgwa ŋga zəmə taa mi patə. Amma ma əndətə matəkii agi vii gooŋga, banyinə tanə cii kəya zəmə.

13:11 13.11-12 1 Tees. 5.5-8. **13:11 13.11** Af. 5.14-16; 1 Koor. 7.29-31. **13:12 13.12** Af. 5.11; 6.11,13; 1 Yooh. 2.8. **13:13 13.13** Luka 21.34; Af. 5.18. **13:14 13.14** Fil. 2.5; Kwal. 3.15. **14:1 14.1-15.6** 1 Koor. 8.1-13; 9.22; 10.23-33; Kwal. 2.16,20-22; 1 Tim. 4.4-5; İbər. 13.9. **14:1 14.1** 15.7. **14:2 14.2** Dan. 1.8; 1 Koor. 10.25-28.

³ Ma ɛndɛtɛ ca zɛmɛ taa mi patɛ, ga ca bɛrapaa tɛ ɛndɛtɛ pooshi ka zɛmɛnɛ. Ha'ɛ ɛsɛ, ma ɛndɛtɛ ca zɛmɛ banyinɛ tanɛ, ga ca lagi gɛɲwanɛ agyanɛ ɛndɛtɛ ca zɛmɛ uushi'inɛ patɛ. Ma bii nyi ha'ɛ, acii kɛ ɲgirɛ ɛntanɲfɛ tɛ ci ka ɛndɛ goonɲa.

⁴ Hɛ wu sanɲɛ bahɛ lagi gɛɲwanɛ agyanɛ ɛndɛ slɛnɛ ɲga ɛndɛ'i ɛnda? Acii see Slandanɛkii nɛ lagi ka ci gɛɲwanɛ, taa tɛ'i ma'inɛ aahakii, taa pooshi. Ka ndzaanɛ nɛ ci yadɛ ma'inɛ boo, acii ka mbeenɛ nɛ Slandanɛ ka kavɛnɛ tɛ ci ka ndzaanɛ yadɛ ma'inɛ.

⁵ Ma ɛndɛ'i ɛnda, ka banɛ nɛ ci, ma ɛndɛ'i uusɛra, kɛ palee ka harakii. ɛndɛ'i ɛndɛ naakii, ka banɛ nɛ ci, uusɛranyinɛ patɛ uushi rɛɲwɛ nɛ tii. Taa wu patɛ, wa ca shii sɛtɛ cii kɛya hiima, ca ɗatɛ ha'ɛ.

⁶ Taa wu patɛ ca ɲgɛrɛ ɛndɛ'i uusɛra makɛ maduunɛ uusɛra, agi ɗanɛ nɛ ci ha'ɛ kaa ca shii hanɲɛtɛnɛ dɛ Slandana. Taa wu patɛ ca adɛ zɛmɛ ɛsɛ, ɲga'ɛ ka ci, kaa ca hanɲɛtɛ tɛ Slandana makɛ ɗii ci agi kuyiriinɛ nɛ ci tɛ ɛntanɲfɛ putɛ ɲga zɛmɛkii. Taa wu patɛ ca kaaree ka zɛmɛtɛ ɛsɛ, ɲga'ɛ ka ci kaa ca hanɲɛtɛ tɛ Slandana. Agi kuyiriinɛ nɛ ci tɛ ɛntanɲfɛ ɛsɛ.

⁷ Pooshi ɛndɛ ahadaamɛ ca ndzaanɛ wata ka naakii nɛ tanɛ. Pooshi ɛndɛ ca ɛntɛ ka naakii nɛ ɛsɛ.

⁸ Madɛ kɛ ndzaa amɛ da i ɛpinɛ, ka Slandanɛ ndzaa amɛ. Madɛ kɛ ɛɲkyaamɛ ɛsɛ, ka Slandanɛ ɛɲkyaamɛ. Taa da i ɛpinɛ naamɛ, taa kɛ mɛɛkyaamɛ, patɛ ɲga Slandanɛ naamɛ.

⁹ Acii ma Aləmasiihu, kə ɛŋki ci, ca maɔətə agi maməətə ɛnja, kaa ca shii ndzaanə ka Slandanə ŋga ɛnjitə da i ɛpinə da maməətə ɛnji patə.

¹⁰ Ya ha, ka mi cii kwa lagi gəŋwanə agyanə ndzəkəŋwa? Ya ha ɛsa, ka mi cii kwa bərapaa tə ndzəkəŋwa? Amə patə na kəŋaanə akəŋwacii ɛntaŋfə, ca ɔa kaamə gəŋwanə.

¹¹ Acii tə'i manaahəkii asəkə ləkələkətə oo'i, "Nyi ɛntaŋfə ca ba koonə, patənə ŋga ɛnji na gərə'waanə akəŋwaciiki, patənə ŋga ɛnji na bagi paŋgəraŋə oo'i, nyi nə ɛntaŋfə."

¹² Acii ha'ə shii amə oo'i, taa wu patə ahadaamə, kadə nii kəya baabagi slənaakii akəŋwacii ɛntaŋfə.

Da sətə ca kulapaa də ndzəkəŋushi'inuunə

¹³ Makə ha'ə ɔii ɛna, gaama laalagishi gəŋwanə ahadaamə ma'ə. Ma ɔanuunə, ɔatəmə hiima acii goona ɔii sətə ca kavə tə ndzəkəŋushi'inuunə kaa ca ŋusləgi a rəgwa ɛntaŋfə.

¹⁴ Ma nyi, ɛndə ŋga Slandanaamə Yeesu nə nyi. Kə shii nyi weewee pooshi tsarə ŋga zəmə ɛtə ajjiinə akəŋwacii ɛntaŋfə. Amma maɔa kə ŋgərə ɛndə'i ɛndə zəmə makə ajjiinə, yoo, wa ca bwasee ka adə zəməkii.

¹⁵ Acii maɔa kə gwazəgi hiima ŋga ndzəkəŋu acii putə ŋga zəmətə cii kwa zəmə, paa hə agi uudənə tə ci ma'ə ɛtsa. Ga ha luuvə kaa ha adə

14:10 14.10 2.6. **14:11 14.11** Isaa. 45.23-24. **14:12 14.12** Gal. 6.5. **14:13 14.13** 1 Koor. 10.32; 1 Yooh. 2.10. **14:14 14.14** 14.23; Mat. 15.11; Slənə 10.15; Tit. 1.15.

zəmətə ca kavə tē ndzəkəŋu ka zanə, acii ka putaakii əŋki Aləmasiihu. *

¹⁶ Taa ŋga'ə ka hə nə səkii, ga ha də, acii ga əŋjə a wabi bwaya uushi putə ŋga səkii.

¹⁷ Acii ma *ŋwanjuunə ŋga Əntaŋfə, əntaa wabənə ŋga zəma taa saasa uushi'inə. Amma see goonjaanə da ndzaanə agi jamənə da moodasəka ətə ci Malaaba Ma'yanə a vii ka ənja.

¹⁸ Taa wu patə ca paslə tē Aləmasiihu ha'ə makə ətsa, ka luuvənə nə Əntaŋfə tē ci, əŋji shiŋkinə a dəlagi də ci əsə.

¹⁹ Acii ha'ə, see a kaamə nə ka də sətə ca kira ndzaanə jamə, ama də sətə ca tsakə ŋgeerənə ka ənja.

²⁰ Putə ŋga zəmə ga ha saawee ka slənətə dīi Əntaŋfə. Zəmənyinə patə, ka zəmənə nə ənja, amma mađa kə agi hə zəmətə ca kavə tē əndə'i əndə ka ŋusləginə a rəgwa Əntaŋfə, bwayakii dīi hə.

²¹ Acii ha'ə, bwasee ka adə taa ŋgutə tsarə ŋga zəma, taa sa ənvwa, ha bwasee ka də taa ŋgutə uushi ətə ca kavə tē ndzəkəŋu ka ŋusləginə a rəgwa Əntaŋfə. Mađa kə dīi hə ha'ə, ka đanə ŋga'ə.

²² Taa mi patə shii hə agyanə adə zəməkii, ahadoonə saaku da Əntaŋfə. Ma əndətə shii oo'i, ma sətə cii kəya də, də rəgwakii cii kəya də, ca də yadə shakanə, əndə moodasəkə nə ci.

²³ Amma mađa agi shakanə nə ci tē sətə cii

* **14:15 14.15** 1 Koor. 8.1,11-13; da purəjanə 13; Gal. 6.10. **14:17 14.17** Mat. 6.31-33; 1 Koor. 8.8; Gal. 5.22-24. **14:21 14.21** 1 Koor. 8.13.

køya adə, madfa kə agi ci, ka kəsənə nə gəŋwanə tə ci, acii paa ci kəŋaanə agyanə sətə shii ci. Taa mi patə dīi ənda, madfa əntaa agyanə vii gooŋgaakii, 'waslyakəənə ətsa.

15

Danə makə sətə ca kadeesəkə ka hara ənja

¹ Ma amə ənə uugi zəŋanə agi vii gooŋga gaamə, tsakaamə tə matə ŋgeerənyinə, gaama dfa wata sətə ca kadeesəkə kaamə.

² Taa wu patə ahadaamə, wa ca tsakə tə əndətə abiikii kaa ca shii gərənə, ca zəŋa agi vii gooŋgaakii.

³ Acii Aləmasiihu ka naakii nə maa, paa ci dīi sətə ca kadeesəkə ka ci. Amma kə dīi ka ci makə sətə dīi manaahəkii asəkə ləkələkətə oo'i, "Kə dīi tii ka hə jarəwiinə, amma aagyanəki kulya jarəwiinəkii."

⁴ Patənə ŋga naahənə asəkə ləkələkətə, kaamə nyaahə ənji ka shii dzəgunənə kaamə, kaama ka nə ka aləkawalətə dīi Əntaŋfə ka ənjaakii. Ma ka nətsa, dagi sə'watənə ca shigi, da dagi kəŋənə ndihə ndihə makə sətə ci ləkələkətə a dzəgunə kaamə.

⁵ Ma Əntaŋfə, Əndə vii ndzaanə də sə'watənə nə ci. Ci ca tsakə kaamə ŋgeerənə a ədzəmaamə. Wa ca vii koonə ndzaashinə jamə ahadoonə dagi nə'u dərəpə ŋga Yeesu Aləmasiihu,

14:23 14.23 14.14. 15:1 15.1-2 14.1-2; 1 Koor. 8.1-2; 10.23-24.
15:3 15.3 Jab. 69.10. 15:4 15.4 1 Koor. 10.11; 2 Tim. 3.16.
15:5 15.5 12.16; Fil. 2.2-5.

⁶ koonā shii dēlanē dē Əntan̄fə Dii Slan-
danaamē Yeesu Aləmasiihu ka ciinē rəŋwə, dē
ma rəŋwə.

*Dēlanē dē Əntan̄fə ahada ənjitē əntaa
Yahudiinē

⁷ Acii ha'ə, kē dēbee una ləwəshinē ahadoonē
makē sətē liwə Aləmasiihu tuunē. Madfa kē dīi
unē ha'ə, ka dēlanē nē ənji dē Əntan̄fə.

⁸ Acii kē bii nyi koonē, ma Aləmasiihu, kē
ənəpaa ci ka əndē slənē ka putē ŋga ənji
*Isərayiila, kaa ca shii baariinē oo'i, əndē
goon̄ga nē Əntan̄fə. Ətsə ha'ə mbu'utəgi dē
aləkawalē ŋga Əntan̄fə ka dzədzəshi'inē.

⁹ Ma dīi ci ha'ə əsə, kaa ənjitē əntaa Yahudiinē
a shii dəlāginē dē Əntan̄fə putē ŋga nēhē
təgunuunatii. Makē sətē dīi manaahəkii asəkē
ləkaləkātē oo'i,

“Ka dəlāginē nē nyi dē hē ahada ənjitē əntaa
Yahudiinē,
ka kanē nē nyi wanyanē dē ləməku.”

¹⁰ Kē bii ci əsə,

“Unē ənjitē əntaa Yahudiina, dāmē moodfasəkē
da matadē ənji ŋga Əntan̄fə.”

¹¹ Tə'i əsə ətē bii,

“Ənjitē əntaa Yahudiina pata, dəlāmē dē Slan-
dana.

Ənji pata, dəlāmē dē ci.”

¹² Ha'ə əsə kē bii Isaaya, əŋki ci,

“Tə'i slikərənē ŋga Jasii na shi,

15:7 15.7 14.1. **15:8 15.8** Mat. 15.24; Slənē 3.25-26. **15:9**
15.9 11.30; Jab. 18.50. **15:10 15.10** Dzək. 32.43. **15:11 15.11**
Jab. 117.1. **15:12 15.12** Isaa. 11.10.

ci na dfa nwanjuunə agyanə ənjitə əntaa Yahudiinə.

Ka ci nə təya ka nə əsə.”

¹³ Ma Əntanƒə əndə kavənə taamə kaama ka nə ka ci, wa ca natə duunə də moodasəka da ndzaanə jamə dagi vii goonƒa goonə ka ci, kaa ka nə goonə a tsakə gərənə aakəŋwa də ngeerənə nƒa Malaaba Ma'yanə.

Wabənə nƒa Bulusə agyanə slənətə sləkee Əntanƒə ka ci ka d'anə

¹⁴ Ndzəkəŋushi'inəkya, kə shii nyi saaki oo'i, nƒa'ə nuunə taa ka nƒutə rəƒwa, kə shii unə patənə nƒa uushi'inə, agi mbeenə nuunə ka dzəgunətəshinə ahadoonə.

¹⁵ Amma tə'i hara wabənə ətə nyaahə nyi koonə də ngeerənə. Ma d'ii nyi ha'ə, acii ga wabəətsə a zaanə koonə. Pwapoonə nƒa Əntanƒə kavə tə nyi ka naahənə ha'ə makə ətsa.

¹⁶ Ci ta'i tə nyi, kaa nya waaza Njunyi Habara nƒa Yeesu Aləmasiihu ka ənjitə əntaa Yahudiinə. Nya slənə makə *limanə, nya waaza Njunyi Habara nƒa Əntanƒə, kaa ənjitə əntaa Yahudiinə a ndzaanə makə satakətə ca kadeesəkə ka Əntanƒə; acii kə laabagi Malaaba Ma'yanə tə tii.

¹⁷ Acii ha'ə ka hanjətənə nə nyi slənaaki ka Əntanƒə agi ləbənaaki da Yeesu Aləmasiihu.

¹⁸ Pooshi uushi cii kya hanjətə naaki nə agyanəkii, maɗaamə agyanə sətə slənyi Aləmasiihu daciiki. Waatoo, kə kira ci tə ənjitə

əntaa Yahudiinə ka nə'unə tə Əntan̄fə daga wabənaaki da slənaaki.

¹⁹ Kə d̄ii ci ha'ə də sə nga hurəshishinə kama kama da də n̄geerənə nga Malaaba Ma'yanə. Ci d̄ii wiigi'i nyi daga də Urusaliima kura'ə aa Ilirikumə ka waaza patənə nga N̄unyi Habara agyanə *Aləmasiihu.

²⁰ Kə d̄ii nyi gazhi'waanə nga waaza N̄unyi Habara ka hatə pooshi ənji sha fii ləməkii, acii ga nya ghənyi kuvə agyanə mbukənə nga əndə'i ənda.

²¹ Kə d̄ii makə sətə d̄ii manaahəkii asəkə ləkələkətə oo'i,
 “Ma ənjitə pooshi sha fii ləməkii,
 ka neenə nə tii ka ci də ginə.
 Ma ənjitə pooshi sha fii wabənə agyanəkii əsə,
 ka paaratəginə nə tii də ci.”

Da aniya nga Bulusə ka dzənə aa Rooma

²² Ci d̄ii, taa n̄gahi kə d̄ii nyi aniya nga dzənə aahoonə bəzəkii, ama pooshi nyi upaa rəgwa nga dzənə zəku'i.

²³ Amma ma nga əna, makə d̄ii ci kə uugi nyi slənaaki ganə anə hanyiina, makə d̄ii ci əsə fəzənyinə lan̄ə nə nyi ka moo dzənə ka neenə koonə,

²⁴ agi aniya nə nyi nga d̄fanə ha'ə. Ma nya dzə aanə hanyinə nga Səpeena, nga'ə ka nyi nə n̄suləgərənə dagoonə, nya nee koonə. Mada ta'avee nyi doonə, ka d̄fanə nə nyi moodasəka, una tsakə tə nyi ka dzənə aakəywa.

15:18 15.18 2 Koor. 3.5. **15:19 15.19** Mar. 16.17; 2 Koor. 12.12.

15:20 15.20 1 Koor. 3.10-12; 2 Koor. 10.15-16. **15:21 15.21**

Isaa. 52.15. **15:22 15.22-24** 1.9-13.

25 Ma əndzə'i dīya, aa Urusaliima nə nyi ka dzənə, ka tsakənə tə ənji nga Əntanfə ətə davə.

26 Aci tə'i kwaba cikə ənji nə'unə nga hanyinə nga Makiduuniya da nga Akaya ka tsakənə də maaghiinə ətə ahada ənji nga Əntanfə də Urusaliima. Kwabakii cii kya kərə ka tii.

27 Ma slənətsa, tii satii dīi aniya nga d'anə ha'ə. Amma ma tanyi, kə dəbee təya d'a ha'ə makə ətsa. Aci putə nga Yahudiinə upaa ənjitə əntaa Yahudiinə barəkaanə nga Əntanfə a ədzəmətii. Aci ha'ə, kə dəbee ənjitə əntaa Yahudiinə a tsakə tə Yahudiinə də uushi'iitə upaa tii patə.

28 Mad'a kə mbu'i nyi aa dəvə, nya vii ka tii kwabanə cikə ənji ka tii, ka madənə nə nyi, nya palə aanə hanyinə nga Səpeena dagoonə.

29 Mad'a kə gi nyi aahoonə, kə shii nyi ka mbu'unə nə nyi da barəkaanə nga Aləmasiihu lajə.

30 Ndzəkənjushi'inəkya, agi kədiinə nə nyi acii unə də ləmə nga Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu da putə nga uudəətə ci Malaaba Ma'yanə a vii ka ənja, koonə tsakə tə nyi agi d'a də'wa də ngeerənə ka putaaki,

31 kaa Əntanfə a kaka'agi tə nyi acii ənjitə pooshi agi nə'unə də Yahudiya. Damə də'wa əsə, kaa ənji nə'unə də Urusaliima a luu gazhi'waanaaki ka tii də bəra'itə cii.

15:25 15.25 Slənə 19.21; 20.22; 24.17. 15:26 15.26 1 Koor. 16.1; 2 Koor. 8.1-9; Gal. 2.10. 15:27 15.27 1 Koor. 9.11. 15:30 15.30 2 Koor. 1.11; Af. 6.18-19; Kwal. 4.3; 2 Tees. 3.1-2. 15:31 15.31 Slənə 21.10-11; 1 Tees. 2.14-15.

³² Mada kə dʒi ha'ə, mada kə luuvə Əntaŋfə, ka dzənə nə nyi ka əpisəkə aahadoonə də moodasəka.

³³ Wa Əntaŋfə Əndə vii ndzaanə jamə a ndzaa doonə patə. *Aamiina.

16

Nəhəpaanə

¹ Nğa'ə ka nyi una shii tə cikəŋushi'inaamə Fibi. Ma kya, agi tsakənə nə ki tə ənji nə'unə asəkə Ikəliisiya nğa Kəŋkəraya.

² Mada kə mbu'i ki aa hoonə, luumə tə ki agi ləmə nğa Slandanaamə, makə sətə dəbee ənji nğa Əntaŋfə a ɸa. Viimə ka ki sətə dəbee kya upaa acii unə. Acii ma kya, kə cakə ki ənji laŋə patə da i nyi.

³ Agi nəhəpaanə nə nyi tə i Pərisəkila da Akila. Ma təya, guvii-slənaaki agi slənə nğa Yeesu Aləmasiihu nə tii.

⁴ Kə vigi tii əpinatii ka putaaki. Kə kuyirii nyi tə tii ka shaŋə. Əntaa wata nyi daanəki kuyirii tə tii, amma patə da i Ikəliisiyanyinə nğa ənjitə əntaa *Yahudiinə.

⁵ Agi nəhəpaanə nə nyi əsə tə ənji nə'uutə ca dza də nə gatii asii.

Agi nəhəpaanə nə nyi tə kadashinaaki Ipiya-neeta. Ci nə təkəŋwanə nğa əndətə 'watəgi vii gooŋga ka Aləmasiihu anə hanyinə nğa Asiya patə.

15:32 15.32 1.7. 15:33 15.33 1 Tees. 5.23. 16:1 16.1 Slənə 18.18. 16:3 16.3 Slənə 18.2,18-19,26. 16:5 16.5 1 Koor. 16.15,19; Kwal. 4.15; Filim. 2.

⁶ Agi nēhēpaanē nē nyi tē Mariyaama. Ma kya, kē slēnyi ki dē gazhi'waanē ka putē goonē.

⁷ Agi nēhēpaanē nē nyi əsə tē i Andəroonika da Jooniya. Yahudiinē nē tii makē naaki, asəkē furəshina rəŋwə njiinē da tii. Kē shii masləkēe ənji tē tii patē. Tii əsə 'watəgi ka nyi ndzaanē ka ənji nē'unē.

⁸ Agi nēhēpaanē nē nyi tē Ampiliyaatu kadashinaaki agi gəshinē da Slandana.

⁹ Agi nēhēpaanē nē nyi əsə tē Urəbaanuse guva-slənē gaamē agi slənē ka Aləmasiihu da tē guvaki Sətakayasə.

¹⁰ Agi nēhēpaanē nē nyi əsə tē Apeeləsə, waatoo əndətē ndzaa goonğaanaakii ka tanyi. Agi nēhēpaanē nē nyi əsə tē ənji yi ŋga Arisətoobulusə.

¹¹ Agi nēhēpaanē nē nyi tē Heeroodiyanē; Yahuda nē ci makē naaki. Agi nēhēpaanē nē nyi tē ənji nē'unē agi ənji yi ŋga Narəsiisa.

¹² Agi nēhēpaanē nē nyi tē i Təriifeena da Tərifoosa. Agi slənē nē tii ka Slandana. Agi nēhēpaanē nē nyi tē guvaki Peerəsisə. Ma kya, kē slēnyi ki ka Slandanē ka shaŋə.

¹³ Agi nēhēpaanē nē nyi tē Rufusə matadē əndə slənē ka Slandana da tē mēci. Ma kya, kē hadii ki dē nyi makē uuzənatē ŋga səkətē.

¹⁴ Agi nēhēpaanē nē nyi tē i Asayinəkərita da Fəleegənē da Heerəməsə da Patərooba da Heerəma da patənē ŋga hara ənji nē'unē ətē dīi tii ka hakii.

¹⁵ Agi nēhēpaanē nē nyi tē Filəloogusə da Juliya da tē i Neeriya da cikəŋuci da tē Oolimpa

da patənə nga ənji nga Əntanƒə ətə ɗii tii ka hakii.

¹⁶ Nəəhəpaaməshinə də uudəna. Agi nəhəpaanə nə patənə nga Ikəliisiyanyinə nga Aləmasiihu tuunə.

Muudinə nga wabənə

¹⁷ Ndzəkəŋushi'inəkya, agi kədiinə nə nyi acii unə, koonə kavə ginə ka ənjitə ca kira təkəshinə aahada ənja, təya gwazee ka vii goonƒa nga ənja. Ma təya, agi ɗanə nə tii daawaanə da dzəgunətə shuuna liwə. Ma ɗanuunə, ndzaamə səgoonə tsanə ahadatii.

¹⁸ Ma tsarə nga ənjitsə ca ɗa ha'ə, əntaa tə Aləmasiihu Slandanaamə ci təya paslə, amma tə shishinətii satii. Agi ɗanə nə tii dagwa wabənə kaa təya shii gəpənə də ənjitə pooshi paaratəgi də wabənə nga Əntanƒə.

¹⁹ Ma unə, pooshi əndətə pooshi fii makə sətə cuuna nə'utə Nnyuni Habara. Aciikii cii kya ɗa maŋushinə duunə. Nga'ə ka nyi koonə ndzaanə macicirəkii agyanə dagwa uushi. Ma agi bwaya uushi əsə, goona ka wabənə aagikii.

²⁰ Ma Əntanƒə Əndə vii ndzaanə jamə, kədəhə nə ci ka ləgədəginə tə *Seetanə atsaa səduunə. Wa Slandanaamə Yeesu a ɗa koonə pwapoonə.

²¹ Agi nəhəpaanə nə Timooti guva-slənaaki tuunə. Ha'ə nə Loosiya da Jasoone da Soosipata əsə. Ma təya, Yahudiinə nə tii makə naaki. *

16:16 16.16 1 Koor. 16.20; 2 Koor. 13.12; 1 Tees. 5.26; 1 Piita 5.14. **16:17 16.17** Mat. 7.15; 2 Tees. 3.6; Tit. 3.9-10; 2 Yooh. 10.

16:18 16.18 Fil. 3.19; Kwal. 2.4. **16:19 16.19** 1.8. **16:20 16.20** 1.7. * **16:21 16.21** Timooti: Slənə 16.1.

22 Nyi Təəsiya nyaahə ləkaləkətəna. Agi nəhəpaanə nə nyi tuunə naaki agi ləmə ŋga Slandana.

23 Ma əndənə dīi nyi gakkii asii, waatoo Gayusə, agi nəhəpaanə nə ci tuunə. Gakkii asii əsə nə Ikəliisiya ka dza də na. Agi nəhəpaanə nə i Irasəta, əndə kəsə pəriya ŋga vəranə, da ndzəkənushi'inaamə Kwaratusə tuunə əsə. †

[
24 Wa Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu a dfa koonə pwapoonə patə. *Aamiina.]

Də'wa

25 Duunətaamə tə Əntanfə! Ci nə əndə da baawədə ŋga kavənə tuunə ka kəŋənə ndihə ndihə agi vii gooŋga goonə, makə sətə bii Njunyi Habaranə cii kya waaza agyanə Yeesu Aləmasiihu; waatoo, makə sətə bii wabəətə sha nji ma'umbeekii fəzənyinə aarə'u aarə'u.

26 Yoo, kə shigi wabənəkii paŋgəraŋə aa babara əndzə'i dagi naahənə ŋga anabiinə makə sətə mwayi Əntanfə Əndə ŋga ca'ə ndəŋwə ndəŋwə; kaa patənə ŋga *duuniya a nee, təya vii gooŋga ka ci, təya nə'utə tə ci.

27 Ma Əntanfə, ci rəŋwə dyaŋə, ci daanəkii nə mashii uushi'inə patə. Naakii nə dūunuunə daciai Yeesu Aləmasiihu ka ca'ə ndəŋwə ndəŋwə! *Aamiina.

† 16:23 16.23 Irasəta: 2 Tim. 4.20. 16:25 16.25 Af. 1.9; 3.4-5; Kwəl. 1.26. 16:26 16.26 1.2,5.

Gude: Kura Aləkawalə nga Əntənfə
Gude: Kura Aləkawalə nga Əntənfə New Testament

copyright © 2000 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Gude

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 2 May 2025 from source files
dated 2 May 2025

56396c70-45d3-5118-be46-8c4c3fec34f1